

1900. január 8-án kelt I/ein. számú körrendeletéhez. — Rendeljei Közlöny a m. kir. honvédség számára. Szabályrendeletek 2. szám.

B-6, a.

GYAKORLATI SZABÁLYZAT

A M. KIR. HONVÉD LOVASSÁG

SZÁMÁRA.

I. RÉSZ.

HARMADIK KIADÁS.

1917. évi utánnnyomatás, az I. és 2. pótlék tekintetbe vételével.

BUDAPEST

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA

1917.

Kovács
BUDAPEST
PARAGONYAI
KÖZLÖNYVÉNY

1788-2

TARTALOM.

BEVEZETÉS.

Előzetes észrevétel	11
Általános határozványok a kiképzésre	12
Parancsok	16

I. RÉSZ.

I. F E J Z E T.

A lovas kiképzése gyalog.

I. SZAKASZ.

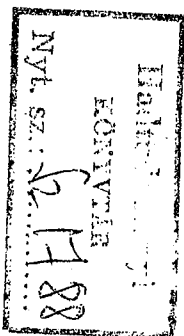
Testgyakorlatok.

1. §. Általános határozványok	20
2. §. Csuklógyakorlatok	21
3. §. Futó gyakorlatok	30
4. §. Ugró gyakorlatok	31
Magas ugrás	31
Távugrás	34
Leugrás	35
5. §. Gyakorlatok a voltizsáló bakon	36

II. SZAKASZ.

Az egyes lovas gyakorlata és tiszteletadása.

6. §. Állás	40
Állás fegyver nélkül	40
Állás rejtelt karddal	42
Állás kivont karddal	42
1*	

Allás vállra akasztott karabélylyal	43
Allás kézbe vett karabélylyal	44
Allás forgópisztolylyal	45
7. §. Fővetések és testfordulatok	45
8. §. Mozgás	48
9. §. Fegyverfogások	52
10. §. Tiszteletadás	57
11. §. Az altszjt, trombitás, továbbá a tiszti állása, gyakorlata és tiszteletadása	58

III. SZAKASZ.

A fegyverek használata.

12. §. Gyakorlatok a kard használatában	62
Kardforgatások	62
Vágás és szúrás	65
Vívó oktatás	67
Elögyakorlatok	67
Iskolavívás	72
Vívás kölcsönös értesítés nélkül	77
13. §. Gyakorlatok a löfegyverek használatában	78
Karabély	78
Forgópisztoly	91
14. §. Umutatás a tűzharczra nézve	91

IV. SZAKASZ.

Kiképzés sorban és szakaszban.

15. §. Általános határozványok	94
16. §. A sor és szakasz felállítása	95
17. §. Fordulatok és mozgás az arcvonallal	96
18. §. A tagoszlop alakítása, mozgása és fejlődése	97
19. §. Tűzharcz	98
A zárt szakasz mozgása	98
A raj alakítása, mozgása és gyülekezése	99

A tűz	102
a) Alkálában	102
b) A zárt szakasz tüzeleése	103
c) A raj tüzeleése	103
20. §. Tiszteletadás	107

V. SZAKASZ.

21. §. Az ujoncz kiképzése gyalog	109
-----------------------------------	-----

II. F E J E Z E T.

A lovas kiképzése lóháton.

I. SZAKASZ.

A lovagló oktatás alapfogalmai.

22. §. Járműdök (ütemek) s azok alkalmazása	112
Lépés	113
Ülgetés	113
Vágta	115
Futtatás	117
A különféle járműdokra (ütemre) vonatkozó vezényszók	117
22. §. A lovagló oktatásnál előforduló néhány kifejezés magyarázata	118
A jobb vagy bal kézen lovagolni	118
Belső és külső oldal	118
Támaszkodás	119
Fejártás	120
Fejigazítás	121
A ló öszeszédése	121
Rélyisszatartás	122
Megállítás	122
Vágatás harnis lábbon	122
24. §. Kantározás	122
Csikókantárral	122

Feszítőzablával	125
25. §. A ló elővezetése	126
26. §. Lóra ülés és leszállás	128
Ha a ló csikókantárral van kantározva	128
Ha a ló feszítőzablával van kantározva	130
Felülköt köpenyvel	131
27. §. Ülés lóháton	131
Csikókantárral kantározott lovon	131
Feszítőzablával kantározott lovon	136
28. §. A kengyelek csatolása	140
29. §. Segítsegek és fenytések általában	141
Segítsegek	141
Fenytések	144
30. §. Csuklógyakorlatok és voltizsálás lovon	147
Csuklógyakorlatok	147
Voltizsálás lovon	148

II. SZAKASZ.

Oktatás a lovardában.

31. §. A lovaknak vezetése és lovaglása lovardába és lovardából	151
32. §. Lovaglás a lovardában	153
33. §. Vezetés csikókantárral	158
A ló egyenest állítása	159
Lófej-hajlítás	160
Lovaglás lépésben	162
Fordulatok	165
Oldaljárások	174
Lovaglás ügetésben	180
Lovaglás rövid vágatában	182
34. §. Vezetés kantárral	186
Csupán feszítőzabla-szárakkal	186
Kézbe vett csikózabla-szárakkal	188

III. SZAKASZ.

Lovaglás nagy négyzetögben, hosszú vonalakon és a szabadban.

35. §. Lovaglás nagy négyzetögben	189
Lovaglás sebes ügetésben	191
Lovaglás vágatában	192
36. §. Lovaglás hosszú vonalakon	195
Lovaglás futtatásban	197
37. §. Lovaglás a szabadban	199
38. §. Könnyű lovaglás	201

IV. SZAKASZ.

Akadályokon való áthatalás.

39. §. Általános határozványok	202
40. §. Ugratás kézen	205
Első mód	205
Második mód	207
41. §. Ugratás lovassal együtt	209
Ugratás szár nélkül	209
Ugratás kézbe vett szárakkal	210
42. §. Átlovaglás széles árkokon	212
43. §. Mászás meredek lejtőkön	213
44. §. Áthatalás ingoványos terepen	215
45. §. Úsztatás	215
Úsztatás lovas nélkül	217
Úsztatás lovassal együtt	219

V. SZAKASZ.

Fegyverfogások, a fegyverek használata és tiszteltetés.

46. §. Fegyverfogások	221
47. §. Gyakorlatok a kard használatában	224
Kardforgatások	224

Vágás és szúrás	222
Vívás lóháton	227
48. §. Gyakorlatok a löfegyverek használatában	231
49. §. Tiszteletadás	232
50. §. Az altiszt, trombitás, továbbá a tiszti állása, gyakorlata és tiszteletadása	232

VII. SZAKASZ.

Kiképzés sorban és szakaszban.

51. §. Általános határozványok	234
52. §. A sor felállítása	236
53. §. A szakasz felállítása	238
54. §. Lóról szállás és felülés	240
55. §. Felállítási segédeszközök	242
Igazodás	242
Hátralépés és oldalzás	243
Fordulatok és az arcvonal megfordítása	243
56. §. Mozgás arcvonallal	247
Arcvonal-menet	247
Húzódás	250
Kanyarodás	252
57. §. A tagoszlop alakítása	257
58. §. A tagoszlop mozgása	264
59. §. A tagoszlop fejlődése	267
60. §. Roham	272
Roham zárt rendben	272
A roham gyakorlása zárt rendben	275
Roham rajban	277
A roham gyakorlása rajban	279
61. §. A gyülekezés gyakorlása	279
62. §. Lóról szállás és felülés a tűzharcnál	280
Leszállás	280
Felülés	284
63. §. Tiszteletadás	285

VII. SZAKASZ.

Kiképzés a földértő és biztosító szolgálatban.

64. §. Általános határozványok	289
65. §. A lovas egyes kiképzése	290
66. §. Járőrök kiképzése	294

VIII. SZAKASZ.

Az ujonczok kiképzése lóháton.

67. §. Általában	297
Futószárazás	299
I. időszak	302
II. időszak	308
III. időszak	310

III. F E J E Z E T.

A pótllovak idomítása.

68. §. Általános határozványok	312
69. §. Bánásmód az embertől féltő pótlovakkal	318
70. §. I. időszak	325
71. §. II. időszak	328
72. §. III. időszak	336
73. §. IV. időszak	338

FÜGGELÉK.

Kürt- (trombita-) jelek	341
-------------------------	-----

BEVEZETÉS.

Előzetes észrevétel.

E Szabályzat I. Része szolgáltatja az eszközöket arra nézve, hogy az embernél és lónál a harcok képesség alapja megvettessék.

A lovaság csak az ebben foglalt alapelvek legszigorúbb követése által leendő képes azon magas követelményeknek megfelelni, melyeket a végből kell támasztani, hogy lovaságunk daczára a lófényverek előrehaladó tökéletesbülésének, a gyaloogság fokozott mozgékonyságának és a föld mindinkább fejlődő művelésének, a többi fegyvernemek harcaiban ezután is úgy mint eddig, diességétjjes és döntő részt vehessen, de hogy egyszersmind ama magas és nem kevésbé dicső feladatoknak is megfelelhessen, melyek a földerítő és biztosító szolgálatban reá hármanlanak.

A II. Rész a század, ezred és a nagyobb lovas testek iskólázását, továbbá a harcokra vonatkozó alapelveket tárgyalja.

2. A Szabályzatban a csapatok kiképezésére és alkalmazására fentartott szabadságot korlátozni, a Szabályzatban foglalt határozványokat magyarázó írásbeli parancsokkal szaporítani, egy előljárónak sem szabad; mindaz a mi az egyszerűségtől és természetességtől eltér, minden gépies alakosság és pedánság kerülendő.

Általános határozványok a kiképzésre.

3. Az egyes lovasnak kiképzési módja az egész fegyvernem értékére a legfontosabb befolyással bír.

A fiatal huszár kiképzése annál is inkább alapos legyen, mert ez képezi határozászi alkalmazhatóságának alapját és mert a kezdetben elmulasztottakat később csak nehezen vagy egyáltalán nem lehet többé pótolni.

4. A gyakorlati kiképzéssel egyidejűleg a huszár szellemi és erkölcsi érzéke is felébredendő, fokozandó és nemeshibendő.

A testi ügyesség, ámbár nagy jelentőségű, egymaga még nem adja meg a lovasnak tulajdonképeni értékét, méltó hogy hivatásának megfelelhessen, mindenekelőtt valódi lovasszemlelmekek kellőt áthabnia.

Csak azon ember bír lovasszemlelmelek kinek jószágos természet mellett bátor szíve van;

ki erős karjában és lovában bizik, lovat ön-magánál jobban szereti és ápolja; ki minden körülmények közt merész elhatározásra képes és ezt nyomban gyors tettel követni tudja. Az ily ember nem ismer nehézséget, a támadás az ő eleme és még a hátrálásban is csak eszközt lát arra, hogy kedvezőbb viszonyok között újból támadjon.

Ily érzületet és hangulatot igyekeznek az újonc kiképezésére hivatott oktató minden alkalommal — még szolgálaton kívül is — az ifju lovas szívében felkeltetni és fentartani.

5. Az engedelmességre való nevelés a gondolkozást és az önálló elhatározást ne korlátozza, mert a lovas igen gyakran jut olyan helyzetbe, a mikor valamely szándék sikeres végbevételére csupán saját belátása szerint működhetik és ilyenkor csak önmagánál találhat tanácsot. A lovas tehát már korán szoktattassék arra, hogy a parancsok értelmét mindig jól fogja fel, hogy azok szellemében tudjon cselekedni.

6. Különösen az ifju huszárnál tekintettel kell lenni úgy annak testi tulajdonságaira, mint szellemi képességére, nehogy a követelmények túl gyorsan fokoztassanak. Tulságos megerőltetés az első időben elcsüggedést, kedvetlenséget, sőt akaratosságot is okoz; ezenkívül gyakran oly mérvű elekléne-dést is von maga után, mely betegségre vezet és az ifju huszárt a szolgálattól hosszú időre elvonja.

7. A hasznot hajtó oktatás első feltétele az, hogy a gyelem felköltessék.

Figyelem fordítandó a gyakorlatok tárgyainak észszerű választására; egy és ugyanazon tárgyal való túlságosan hosszantartó foglalkozás tételeket fárast és alkotítja a gyelemet.

8. Minden oktatásnál és gyakorlatnál a gyakorlati hadi cselekvés legyen egyedül mérvő, melyet mindenki, ki huzárok kiképezésére hivatott, folyton szem előtt tartson. Olynemű gyakorlat, melynek csupán az a célja, hogy a szemnek tetszetős képet nyújtson: mint haszon nélkül való játék, mellőzendő.

9. Az elméleti oktatásnak főcélja, hogy a huzár gondolkodó és ítélő tehetségét élesztse; a tanító tehát megfelelő kérdések által mindig győződjék meg arról, vajjon a huzár a neki megmagyarázottat megértette és helyesen felfogta-e. A huzárt gépszerű könyvnlküli betanulásra semmi szín alatt sem szabad kényszeríteni, hanem arra kell szoktatni, hogy magát saját módja szerint röviden fejezze ki és hangosan beszéljen. Az egyszerű igen vagy nem, mely helyes felfogásról tanuskodik, gyakran többet ér mint a legszébb betanított szövegek.

Az elméleti oktatásnál mindig konkrét dolgok tárgyalandók és általános értékezések elkerülendők.

A szemléltető oktatás, a mennyre csak lehetséges, alkalmazandó.

A gyakorlati kiképzésnél a netalán szükséges elméleti oktatás mindig a legkisebb mérvre szorítandó.

10. Az oktató minden testi gyakorlatot mindig a kezdetben szemlélyesen mutatassa meg, mert a helyes példa többet használ a legrésztelésebb magyarázatnál.

Egy gyakorlatoknál a helyes, de semmi esetre sem az egyforma végbevételre kell tekintettel lenni. A huzárnak bizonyos esetekben megengedett önállósága önkényes rendelkezések által semmi szín alatt se korlátozassék oly szándékkal, hogy talán valami a Szabályzaton nem is alapuló egyformaság éressék el.

11. A szolgálatra nézve csak azon oktató kitűnő, ki a reá bízott huzárokbán — aránylag gyors eredmények mellett — jóakaratot, élénkséget és jókedvet felköltteni és őket egészségben és erőben megtartani képes.

Ha valamely osztály nehézkes, gyámoltalan, élet- és szellemnlküli, úgy a hiba a parancsnokban rejlik.

12. Főképen a becsvágyra kell hatni. Ez a legfontosabb rügó nehéz vállalatokra és vitéztétekre, ez szüli a nemes vitélkedést minden irányban, különösen pedig a hadi tevékenység terén.

A becsyágy leginkább helyeslés és dorgálás által éleszthető. A dícséret erre sokkal hatásosabb eszköz, mint a büntetés. Egy dícsérő szó az osztály előtt, a buzgalom és ügyesség elismerése, a jóakarát ismételt jelei, kiválasztás valamilyen bizalomról tanuskodó feladatra stb., ez megannyi eszköz a nemes igyekezet mihamarábbi felkeltésére.

Az oktatás könnyűvé válik, ha az oktató türelmes; szidalmazásokra vagy éppen erőszakoskodásokra, melyek saját méltóságát sértik és a becsület-érző katonát megbőtránkoztatják, sohasem szabad magát iragdatatnna. Az ügyetlenség korholandó, a hanyagság szigoruan kifogásolandó és annak fokához mértén meg is fenyítendő.

A rosszakarat, mihelyt csak mutatkozik, már csúrájában teljes erővel elfojtandó.

Parancsok.

13. A «parancsok») a csapat biztos vezetésére szolgálnak.

A parancsadás módja nagy befolyással bír az alárendeltek akaraterejére. Minden csapat úgy

*) Szolgálati Szabályzat a m. kir. honvédség számára I. Rész, 19. §.

engedelmeskedik, a mint neki parancsolnak. Biztosság hányra a parancsadásban megőrizhetatlanságot szül az engedelmeskedésben.

A parancsadás rövid és határozott, egyszerű és érthető legyen. Mielőtt parancsolunk jól meg kell fontolni, hogy mit akarunk, hogy az elhamarkodás, a már egyszer kiadott parancsnak ismétlése, mindenekelőtt pedig annak megváltoztatása elkerültesék.

Oly parancsok, melyek csak az elérendő czélt szabják meg (meghagyások, intézkedések), az alárendeltek teljes öntevékenységet mindaddig igénybe vesznek, míg csak a czél elérve nincs.

Ily parancsok végrehajtására a Szabályzat nem adhat kötelező szabályokat, hanem csak elveket állíthat fel, melyeket a változó körülményekhez kell alkalmazni.

A «vezényszó» (végrehajtó parancs) a 15. csapat által azonnal végrehajtandó és a csapatot egészen a parancsnok kezébe adja.

A vezényszók a Szabályzatban vannak megállapítva; a végrehajtás módja abban szintén pontosan elő van írva.

Minden vezényszó mindig ugyanazon módon, nyugodtan és élesen hangszóllyozva ejtendő ki. A hang fölemelése ne lépje túl a szükséges mértékét.

Ha a vezényszó több szótágból vagy szókból áll, akkor a végrehajtás mindig az utolsó szó-

tagra, vagy szóra történik. Ha ezen és az ezt megelőző szó (szótag) között szünetet kell tartani, ez a Szabályzatban egy nyújtással van feltüntetve. E szünetek alatt figyelmeztetéseket tenni nem szabad.

Ha gyors és egyöntetű kivitelről van szó, akkor az utolsó szó vagy szótag nyomatékai röviden ejtendő ki.

A röviden kiejtendő szók illetve szótagok a szabályzatban vastag betűvel vannak meg-

15. jelölve.

16. Megkezdett mozdulatok vagy fogások beszün-
tetésére «*Visszakozás*» vezényelhető, mire az előbbi
viszony (állás) foglalandó el.

17. Zárt rendű gyakorlat alatt a tisztessék hangos
megszóltatásait nem szabad túrni. Csupán a paranes-
nok és az arcvonal mögötti tiszték vannak erre
fölhatalmazva, hogy durva hibákat megakadá-
lyozzanak.

18. «*Figyelemzések*» (értésítések) a csapat
által nem azonnal, hanem csak a következő vezény-
szóra vagy jelre hajtának végre.

19. A viszonyok határozzák meg, vajon a csapat
vezényszó, figyelmeztető, jel vagy intézkedés által
vezetendő-e; a parancsadás módjának megválasz-
tása a paranosnok dolga.

A parancsadásnál, a mennyire lehetséges a
szabályszerű vezényszók és figyelmeztetők hasz-
nálandók.

«*Trombitajelek*» csak a parancsnok 20.

rendeletére — a századparancsnoktól fölfelé —
szabad adni. Harc alatt csak a «*Roham*», «*Rajta-
vajan*», «*Gyülekező*» és «*Hol minden félreértés
ki van zárva*» — «*Tízlet szüntess*» jel alkalmazandó.
Ezen említettekben kívül egy jelet sem szabad
átvenni.

A jel síp csak a cirválásnál és a tűzharc-
ban a felhívásra valamint a «*Tízlet szüntess*»-re
használandó. A felhívás egy rövid és fütty, a
«*Tízlet szüntess*» pedig ismételt fütty által jelez-
tetik.

A hol a vezényszókat a r d j e l e k k e l kell 22.
támogatni, ez külön meg van említve.

Megértetés ezújból további azon jelek is 23.
használhatók, melyek a 65. §-ban vannak felsorolva.

Ha az előbbieken felsorolt eszközökkel nem 24.
lehet ezélt érní, akkor a parancsok segítségstiek
vagy küldönczök által közvetítendők.

I. Rész.

ELSŐ FEJEZET.

A lovas kiképzése gyakorlat.

I. szakasz.

Testgyakorlatok.

1. §.

Általános határvánányok.

25. A testgyakorlatok ezéjja, hogy a huszárt hajlékonyvá tegyék, annak erejét, ügyességét és kitarását fokozzák, akaraterjét és önbizalmát emeljék és csekély testi fogyatkozásait vagy rossz szokásait megszüntessék.

26. A nehezebb és könnyebb gyakorlatok közötti ezélszerü váltakozás legyen.

A huszár túlságos kifárasztása kerülendő.

Minden testgyakorlat jó testtartás mellett az izmok megfeszítésével hajtandó végre.

27. Az öltözék tekintetében minden oly kényelem megengedendő, mely a katonai illemmel összefér; e mellett azonban amaz elővigyázati rendszabá-

lyokat is szem előtt kell tartani, melyek alkalmasak arra, hogy az egészségre való kártékony hatásoknak elejét vegyék.

2. §.

Csuklógyakorlatok.

Ezek végbevételére a huszárak

28.

«Csuklógyakorlatok!»

vezényszóra sorban a parancsnok elé, vagy körben (félkörben) a parancsnok köré állanak, oly térközökkel, hogy kinyújtott karral egymást ujjhegyeikkel majdnem érintsék.

Minden gyakorlat végrehajtása vezényszóra, a 29. beszüntetés pedig az

«*Alj!*»

vezényszóra történik, mire a «*Csípöt fesztés*» állás (32. pont) foglalandó el.

A csuklógyakorlatok nem az itt következő sorrendben, hanem akként veendők elő, hogy váltakozva a test minden tagja igénybe vétessék.

Eleinte a huszár minden gyakorlatot magában visz végbe, később a gyakorlatok ismétlése előszámálás által szabályoztatik.

31. A karok mozgásánál a felsőtestet és fejet nem szabad mozgatni; a lábak mozgásánál csak akkor, ha a gyakorlat a súlypontnak egy lábára való áthelyezését kívánja.

A mozdulatok lehetőleg gyorsan, de nem elhamarkodva hajlandók végre.

32. E vezényszóra:

«Csípőt feszíts!»

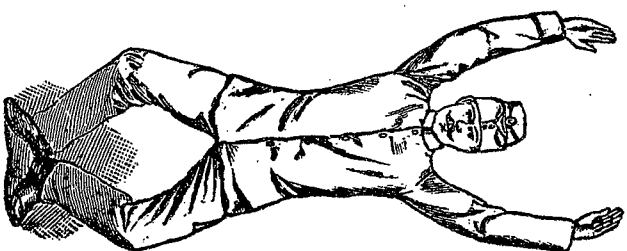
a huszár a szabályszerű állásba helyezkedik, a kezek a hüvelykujjakkal hátrafelé laposan a csipőre fektetendők, a könyökök mérsékelten hátra veendők.

33. «Sarkak emelni!»

Mindkét sarok lassan fölemeltek és ez által a test súlya a lábujjakra és a talpizmokra vitetik át. Kis idő múlva a sarkak lassan ismét leeresztetnek.

34. «Térdet hajlítani!»

A sarkak fölemeltek, azután a térdék lassan szétnyittatnak és annyira meghajlítottatnak, hogy a felső lábszá-

rak az alsókkal csaknem derékszöveget képeznek. A karok mérsékelten meghajlítva fölfelé nyújtatnak, a felsőtest egyenes marad. Erre a térdék ismét kinyújtatnak, a sarkak leeresztetnek és a kezek csipőre tétetnek.

«Térdet mélyen hajlítani!»

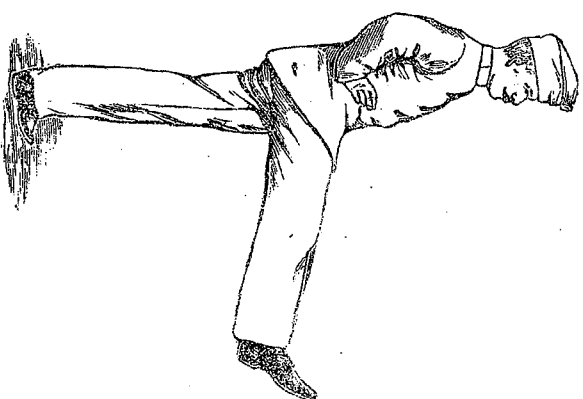
35.

A térd a 34. pont szerint addig hajlítottatik, míg csak a csomb és az alsó lábszár érintkezésbe nem jut.

«Lábat előre emelni!»

36.

A kinyújtott bal láb a mennyre lehetséges lassan egyenest előreemeltetik és e helyzetben néhány pillanatig megtartatván, ismét letétetik; azután ugyane mozdulattal a jobb lábbal hajlítottatik végre.

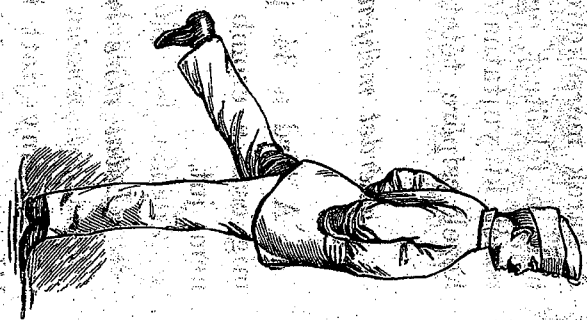

37. «*Lábat hátra (oldalra) emelni*»

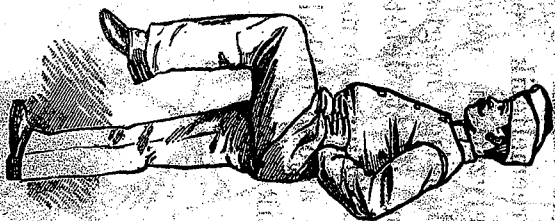
Ugyanezton gyakorlat hát-
ra fele (oldalra) hajtatik végre.

38. «*Lábat kanyarítani*»

Az előre vagy hátra fel-
emelt bal láb kifele az ellen-
kezé oldal irányában gyors
kanyarítással egy körivet ir-
le, mire ugyane mozdulat a
jobb lábbal hajtatik végre.

39. «*Térdet emelni*»

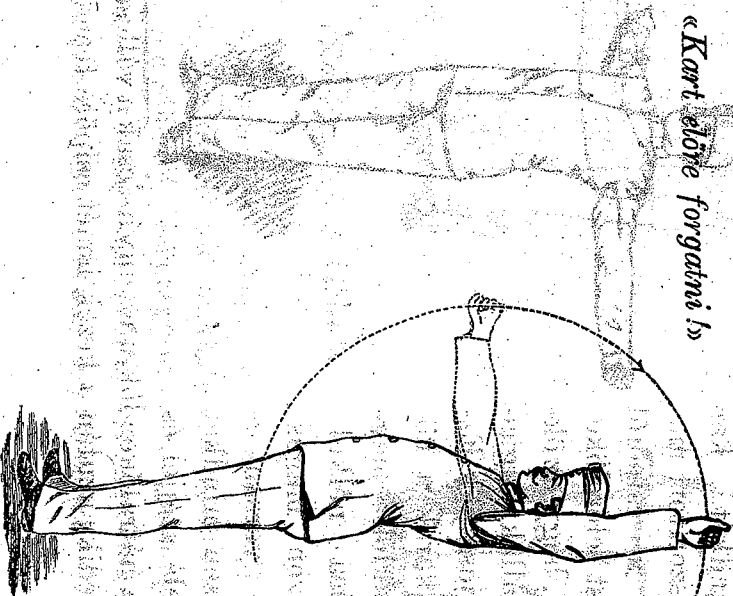
A bal térd lassan oly ma-
gasra emeltek, hogy a cizomb-
vizirányos helyzetbe jut. Az
alsó lábszár természetes hely-
zetben lefóg, a lábhegy lefele
súlyesztetik. Kis idő múlva
a bal láb ismét a földre bo-
csáttatik és a jobb térd emel-
tetik föl.

40. «*Térdet emelni és kinyújtani*»

A bal térd úgy mint a «*Térdet emelni*»-nél
fel emeltek, azután a lábszár erőteljes lökessel
részatosan lefele kinyújtatik és ismét a másik
mellé a földre letétek. Ugyane mozdulat azután
a jobb lábbal hajtatik végre.

«*Térdet csapítani*»

A húszer karjait egyenest előre kinyújtja,
azután felugorva, mindkét térdét gyorsan annyira
fölrántja, hogy azok a mellét érintsék vagy leg-
alább a vizirányos helyzetnél magasabbra jussanak.
Leugrani a lábujjhegyekre és a talpizmokra kell.

«*Kar előre forgatni*»

A bal kar zárt marokkal egyenest előre kinyujtattik, fölemeljük, hátafelé súlyoztattuk s a jobb vállnak kismérvű előreartása mellett elemte lassan, azután pedig gyorsan s erőteljesen a test oldalán függőleges körben többször megforgattattuk. Ezután ugyanezen gyakorlat a jobb karral tétetik meg.

43.

«Kart hátra forgatni!»

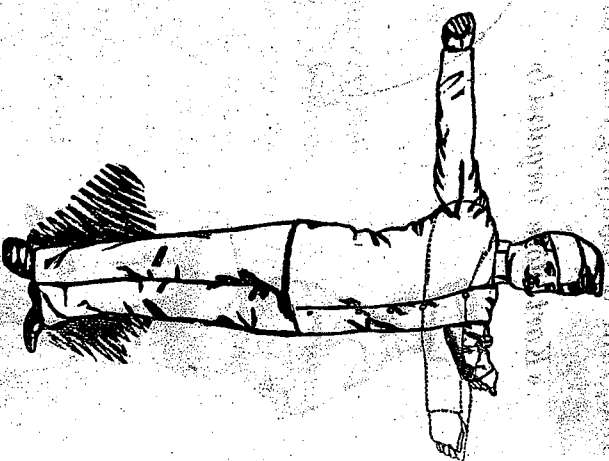
A bal kar hátranyujtattik és a forgatás ellenkező irányban hajtatik végre, azután ugyane gyakorlat a jobb karral tétetik meg.

44.

«Karokat előre lökni!»

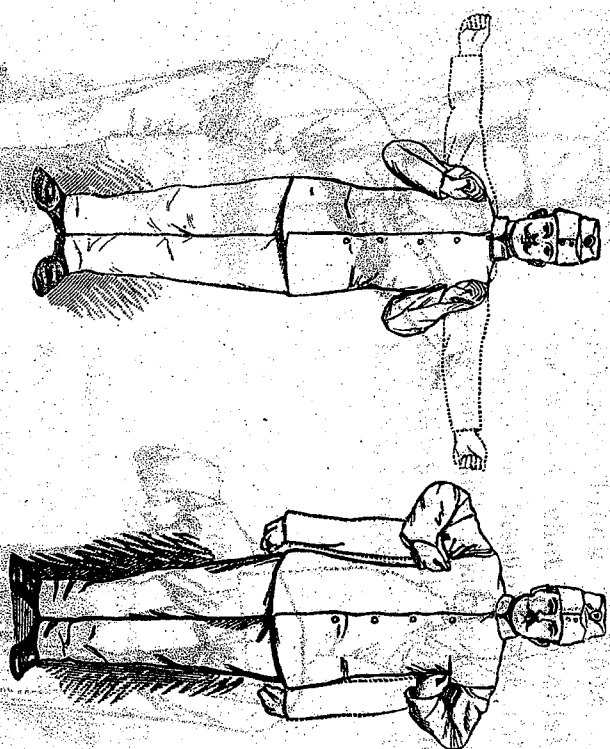
Mindkét kar ökölbe szorított marokkal a csipőről egyenest előrekitettük úgy, hogy az ökök a vállak magasságába jussanak. Ezután a karok a könyökcsuklók megajlítása nélkül ugyanazon magasságban gyorsan és erőteljesen mindkét oldal felé széjjel és

amnyira hátraloőkendők, a mennyire csak a vállcsuklók engedik; azután a kezek ismét csipőre teendők.

«Karokat oldalra lökni!»

Mindkét alkar közel a testhez oly magasra emelhetők, hogy az összezárt markok hüvelykujjával a mellét a vállak közelében érintsék; a könyökök a test mellett maradnak; azután mindkét kar a vállak magasságában s irányában erőteljesen oldalra lökendő és erre a kezek ismét csipőre teendők.

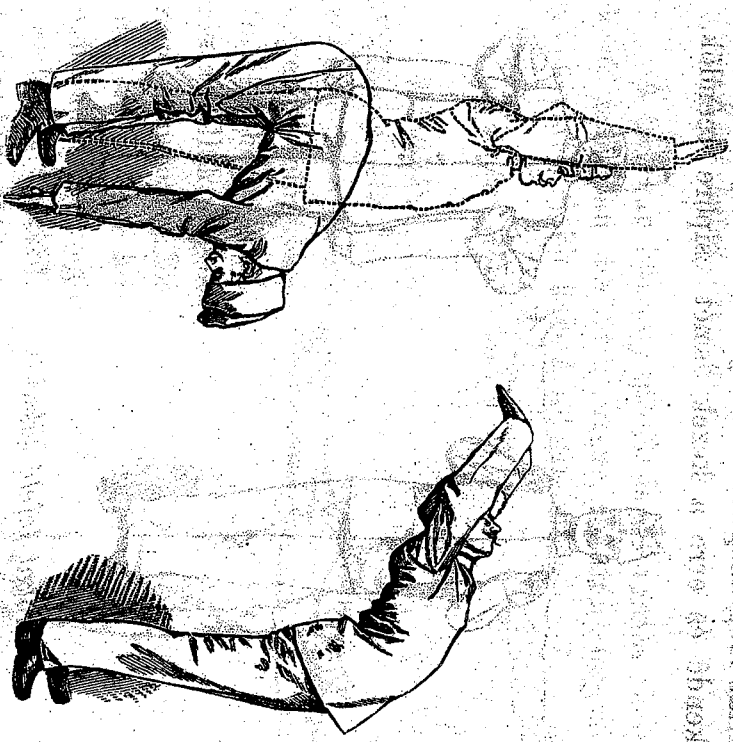
«Karokat lefelé lökni!»

46.

Az összezárt markok lefelé néző kézháttal a hónalj alá dugatnak, miközben a vállakat emelni s a könyököket előreartani nem szabad; ezután a karok gyorsan és erőteljesen egyenest lefelé lökethetnek és erre a kezek ismét csipőre tétethetnek.

47. «Előre hajlami»

A karok kinyújtott kezekkel fölemelteknek, azután a felsőtest kinyújtott térdék és mozdulatlanul maradó sarkak mellett lassan előrehajlítatik annyira, hogy az ujjak, ha lehet, a földet érintsék. Ezután az egyenes állás fölvetetik.

48. «Háttra hajlami»

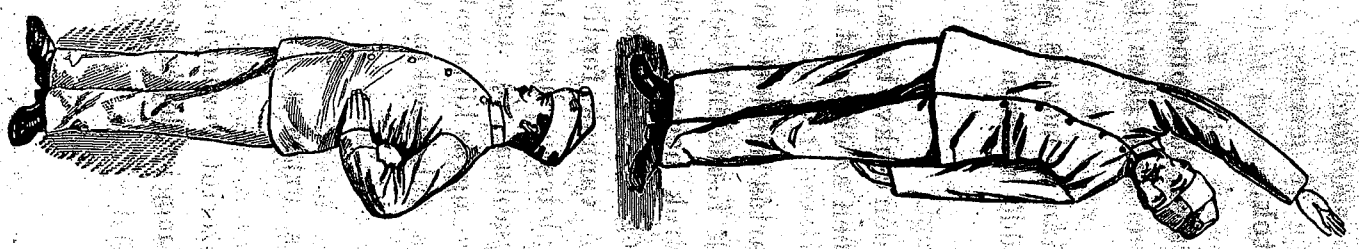
A karok úgy mint előbb, fölemelteknek, a felsőtest lassan annyira hátrahajlítatik annyira, hogy az ujjak mellett térdék és mozdulatlanul maradó sarkak mellett lehetséges. Ezután az egyenes állás ismét fölvetetik.

49. «Oldalt. hajlami»

A jobb kar úgy mint előbb, fölemeltek, a bal kar az oldalon természetes módon leeresztetik, azután a felsőtest, a vállak és a fej elfordítása nélkül, mozdulatlanul maradó lábak mellett a mennyire lehet balra oldalt hajlít és lassan ismét fölemelkedik. Azután ugyane mozdulat a jobb oldal felé hajtatik végre.

50. «Elfordulami»

A haszár egyenest álló felsőtesttel, mozdulatlanul maradó lábak mellett lassan annyira balra (jobbra) fordul, hogy a vállak előbbi irányukra csaknem merőleges helyzetbe jussanak; a fejköveti a mozdulatot, a nélkül hogy a nyakcsuklóban fordulna; ezután ismét az egyenes állás vétetik fel.

3. §.

Futó gyakorlatok.

51. A futó gyakorlatok sík, száraz, futóhomokkal nem borított talajon és sohasem szél ellen tartandók.

Minden futó gyakorlat után a mozgás még lépésben folytatandó, míg a tüdő teljesen lecsillapult.

52. A futás alatt a szájkönnyedén csukva tartandó és lélekrzetet hosszabb szünetekben az orron át kell venni.

A test jó, természetes tartás mellett kissé előrehajlított. A felső karok fesztelenül lelőgnak; az alkarok és a felső karok hegyes szöveget képeznek és mérsékelten mozoghatnak; a kezek összezártan a körnökökkel befelé vannak fordítva. A futás nyugodtan és egyenletesen, hasonlóan a menethez, csakhogy gyorsabban és ugrás-szerűen viendő végbe. A földre ugrás könnyedén, kifelé fordított lábhegygyel a talpizmonkra törtenjék.

53. Kezdetben a futólépés, aztán a teljes futás gyakorlandó.

A futólépés a 88. pont szerint vezénylendő, percenként 160 lépés teendő meg; a lépés hossza 90 cm.

A futólépés az első időben csak körülbelül egy percen át gyakorlandó; fokozódó ügyesség mellett tartama 2 perczre terjeszhető ki.

A teljes futás eleinte csak 80—100 lépésnyi, később 200 lépésnyi, egyes gyakorlatabb huszárak által egész 300 lépésnyi távolúságra vagy pedig több huszár által is mint versenyfutás hajtandó végre.

4. §.

Ugró gyakorlatok.

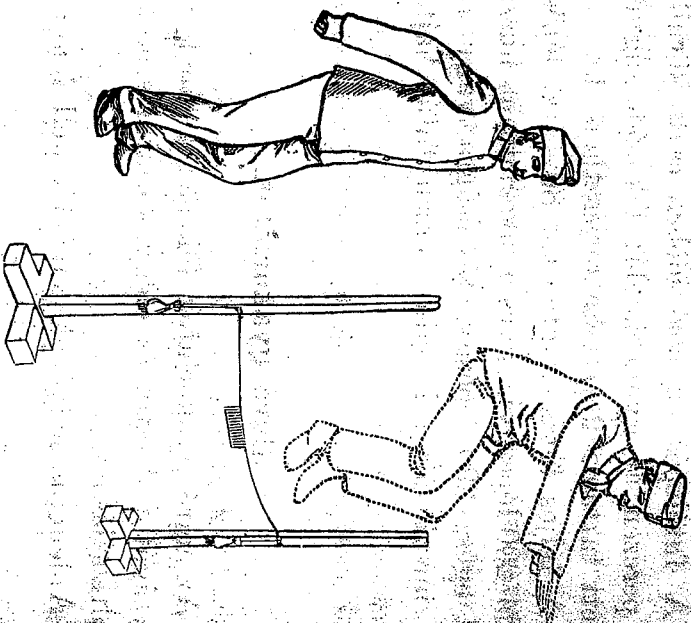
Az ugró gyakorlatok főképen a lábak rugékonyságát fejlesztik és előgyakorlatul szolgálnak a voltizsáláshoz.

A leugrás helyének puhának kell lennie.

Magas ugrás.

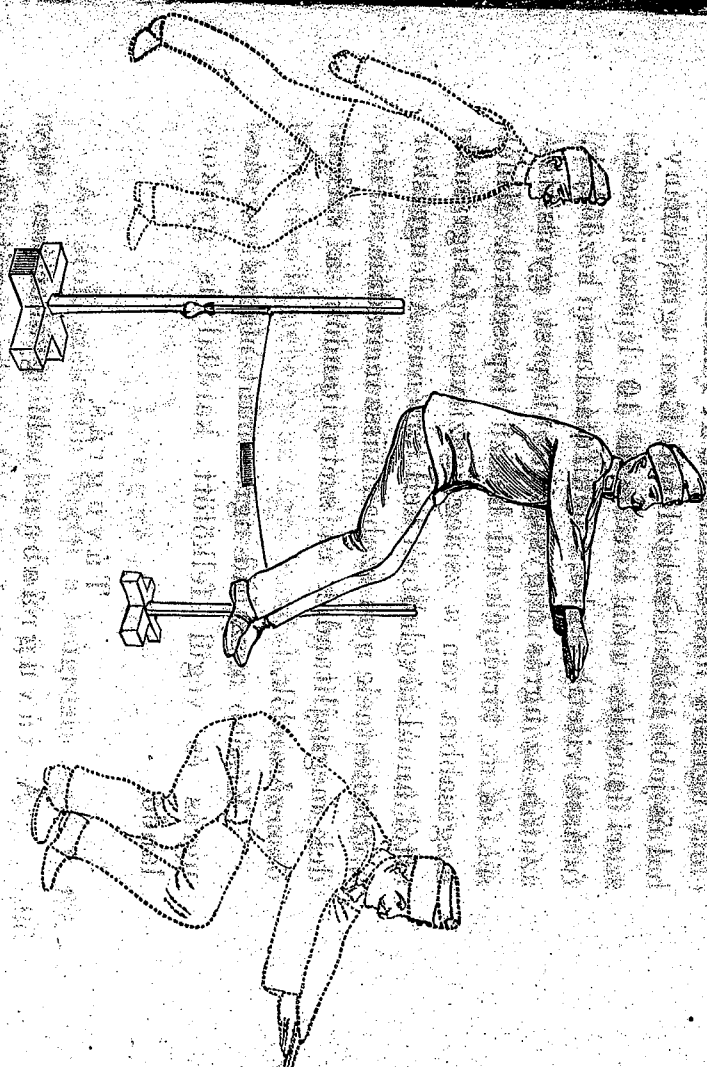
A magas ugrásban való gyakorlásra két 1.5 méter magas lécz a földbe szúratik, vagy pedig szabadon felállítható s néhány szeggel ellátott állványok véteinek elő, melyekre egy zsineg akként tétetik fel, hogy az a legesekélyebb érintésre leessék. A zsineg végeire homokkal megtöltött két zacskó erősítendő; középre pedig az adott ugró magasság szemhezűköbb felismerésére egy posztódarab teendő.

A huszár a végből, hogy összezárt lábakkal helyből előre ugorják át az eleinte

térdmagasságra igazítandó zsinegen, lépjen egy fél lépésnyi távolságra az elé, ökökre zárt kezeit vegye hátra, térdeit mérsékelten hajlítsa meg, test súlyát adja kissé előre és a talpizmok erőteljes lökése által, a kezek egyidejű előreleendítése mellett ugorják át rajta, minél a térdék lehetőleg magassra a mell felé felcsaptatandók; a lengrés előre-tartott kezekkel s összezárt lábakkal a talpizmokra történik, a térdék kissé engednek, a felsőtest kevéssé előrehajlíthatik.

Némi gyakorlat után a zsineg csomómagasságra igazítandó.

Az első helyből való ugráshoz 57.80 cm-nyes távolságra a térdmagasságra zsineg elé áll, bal lábát egy lépésnyire előre teszi, kezeit hátratarja, s az elől levő térdet mérsékelten meghajlíttja. Ezen állásból jobbra lábát bal talpizmánakerőteljes lökése mellett előre és felfelé lendíti, előreleendíti egyidejűleg mindkét karját, a térdben csak kissé meghajlított lábait ugrasközben a zsineg fölött összehúzza s előre tartott kezekkel a talpizmokra lengrik. Ezen ugrás azután előre tett jobb lábbal hajlatik végre, hogy a húszár megfoganuljon bármelyik lábával felugrani.

58. Az egyik lépéssel megkifutásnál való szabadugrásnál a zsinog-czombmagasságra igazították.

A huzár néhány lépésnyire a zsinog előtt áll fel, sebesen nekimegy s egy lépésnyire a zsinog előtt ugrásra löki fel magát. A fellökés felváltva bal és jobb lábbal eszközlendő. Ezen ugrás néhány szori ismétlés után körülbelül 10 lépésnyi nekifutással vitetik végbe; a nekifutás lassan kezdődjék, azután az ugrás nagyságához képest gyorsítás-sék és ne történjék túl hosszú lépésekkel. Minél magasabba van a zsinog igazítva, a felugrásnak attól annál távolabbról kell történni. A leugráskor a felsőtestnek nem szabad visszamaradnia, a térddek meghajlítandók és szétnyitandók, a sarkak összezárandók.

Később a szabad ugrás mint magas és távugrás és végül felkötött karddal is gyakorlandó.

Távugrás.

59. A távugrásban való gyakorlásra egy 1 méter mély árok szolgál, mely egyik végén körülbelül 1 méter, a másikon 4 méter széles. Ez az árok az ugráshoz az árok szélén egy gerenda súlyosztendő beosztású távolított

60. Az ugrás eleinte ösztönözött lábakkal helyből az árok legkeskenyebb részén át történik; a térddek csak mérsékeltlen hajlíthatnak

meg és a karok előre lendíttetnek. Ezen ugrás fokozatosan 2—25 méteres szélességre viendő végbe.

Ezután a helyből való szabadugrás 61. következik, mely 25—3 méterig gyakorlandó.

Később a szabadugrás eleinte néhány lépéssel való nekifutással és végre 10—20 lépéssel teljes nekifutással gyakoroltatik. A nekifutás ne eszközöltessék túl hosszú lépésekkel; a leugrás összezárt lábakkal és nyitott térddekkel mindkét talpizomra történik.

Igen hosszú ugrásnál a leugráskor először a két sarok érinti a talajt, mire egy a talpizomokra történő kis utánugrás mellett még néhány apró lépés teendő, nehogy az ugró mozgálat ereje egyetlenegy ellenlökés által töressék meg.

Leugrás.

Az árok szélesebb végén a leugrásra egy 1 méter magas földtöltés hanyandó fel.

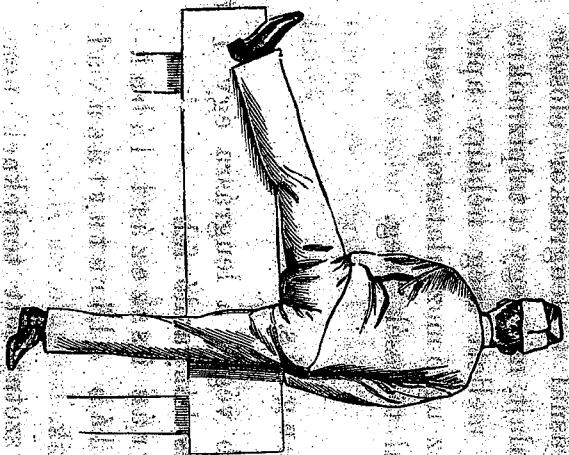
Elsőször a leugrás összezárt lábakkal, azután egyik láb előretartásával helyből eszközöltetik.

A leugrásnál a szétnyitott térdeknek nem szabad túlságosan engedniök. A kezek előretartatnak, hogy a testet a szükséghez képest támogassák vagy a felkötött kardot tartassák; a hát egy kissé megörbítettendő.

Gyakorlatok a voltizsáló bakon.

63. A voltizsáló bak egy 2 méter hosszú, körülbelül 30 cm vastagságú, szögletein legömbölyített fahuskóbból áll, mely vízszintes helyzetben két becsott oszlopfán a földtől 1,25 méternyi magasságban van megerősítve.

64. Felugrás támaszba; lábakkal oldalt emelni; ellökést hátrafelé.

A huszár a kezét laposan a bakra teszi, fölemelheszi, kockát, a térdkelet mérsékeltén meg hajlítja, azután a földről való ellökés és a kezek egy nyomással általi annyira fölfelé lendíti magát, hogy a karok kiugyennek nyújtva és a testet tartásáki. Ezen támaszhelyzethez azután a kinyújtott lábakkal felváltva oldalvást egész a vízszintes helyzetig fölemeli, végül pedig a zombok és kezek segítségével a mennyre csak lehetséges hátrafelé ellökik magát.

Felülés és lezállás a támaszbaól 65. mindkét oldalon; lábakkal hátralemelkedés; a lovaglóülésből jobbra vagy balra oldalt lepatantni.

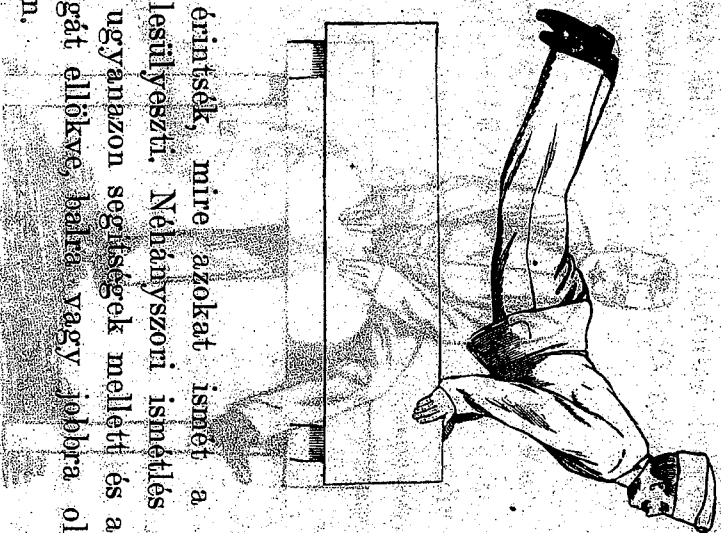
A huszár támaszba fölemelkedik, a jobb kezet a bal mellé helyezi, a jobb lábat kinyújtottan és

lengő mozgással a bakon át emeli, balra fordul és lassan a lovagló ülésbe ereszkedik. Erre jobb kezét közvetlenül teste előtt a bal kéz elé a bakra teszi és bal lábát lengő mozgással azoni átdobja. Ezáltal a huszár a másik oldalon jut támaszba. Végre könnyedén a földre és rögtön kismét a

támaszba visszaugrik, a melyből azután a felülést bal lábbal eszközöli.

Ezután a huszár kinyújtott lábait oly erősen lendíti hátrafelé, hogy a sarokak egymást a bak

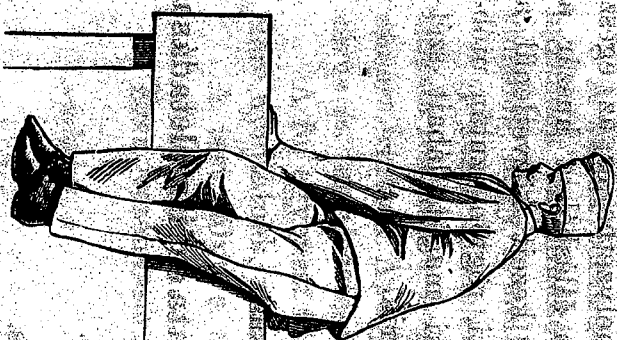
fölött érintsék, mire azokat ismét a lovagló ülésbe lesüllyeszti. Néhányszori ismétlés után a huszár ugyanazon segítségnek melletti és a kezeivel magát állókve, balra vagy jobbra oldalvást lepattan.

66. Felugrás az állásból; váltakozó lé- és felugrás; leugrás a lovagló ülésből balra vagy jobbra oldalvást.

A huszár úgy mint az előbbi gyakorlathoz, de a támaszban való kitartás nélkül, közvetlenül a földől lovagló ülésbe veti magát. Most jobb

lábbal elől átviszi a bakon ennek bal oldalára; jobb ozompjára til és bal kezét a testre lőtt jobb kezét a test mögött a bakra teszi. Ezután gyorsan a bak felé fordul, megajkított, térdekkel a talpizmonkra leugrik s a földről rögtön ismét úgy mint előbb, lovagló ülésbe pattan.

Ezután a bal láb tétetik elől át a bakon és a föl és leugrás ellenkező módon vitélik négybe. Végül a lovagló ülésből oldalvást való leugrás következik.

67. Felugrás a támaszba átszökkenés jobbra vagy balra oldalvást.

A huszár a támaszba emelkedik, azután összezárt lábait jobbra vagy balra oldalvást a bakon átlendíti, kezeivel magát ellőki és a tuisó oldalon leugrik. A parancsok a felsőkaron adja a segélyt. A támaszban való kitartás nélküli átszökkenés a nekifutást és nagyobb rugékonyság kifejtését igényli.

68. Felugrás a lovagló ülésbe hátulról; felugrogolás és leugrás előre a

bak másik végén, a kezek feltámasztása mellett.

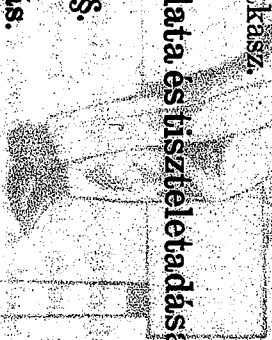
A huszár kezzeit a bak egyik végének szélére teszi és a talpizmonoknak és kezeknek egy erőteljes lökése által a lovaglő tilésbe ugrik fel. Ezilésből azután a lábak hátrafelé a kezek mögé a bakra vetetnek guggoló helyzetbe és az egész test fölegyenesítendő. Ezen állásból a huszár a lábakkal való ellökés után kezzeit közvetlenül a bak másik végére felfekteti, rögtön ezután utóbbiakkal is erőteljesen ellöki magát, lábait szétnyitja és a bak előtt leugrik.

II. szakasz.

Az egyes lovas gyakorlata és físzteleltatása.

6. §.

Állás.

Állás fegyver nélkül.

69.

Az állás egyenes és fesztelen legyen.

A sarkak egy vonalban és oly közel jussának egymashoz, a mint azt a huszár testalkata és sarkantyúi engedik.

A lábhegyek egyformán annyira kifelé fordítandók, hogy egymástól való távolságuk az illető lába hosszúságának feleljen meg. A lábak helyes

állásától függ a felsötésnek és a vállaknak jó tartása. A térdék a nélkül hogy merőven tartatának, meghuzandók.

A has se be nem húzandó, se ki nem düllesztendő; a felsötésnek szabadon kell a csipőkből kiemelkednie és erőteljes nélkül kissé előre kell hajolnia.

A vállak természetesen tartandók, feji nem húzandók és mindkét lapoczká annyira hátravonandó, hogy a mell kidomborodjék.

A kezek fesztelenül, tenyereikkel a özombon akként fekszszenek, hogy a hüvelykujjak a nadárgaszínort érintsék. Az ujjak emellett könnyedén összezárvá és természetesen meghajlítva legyenek.

A fej egyenest tartandó, a nélkül hogy az áll előre nyújthatnék, arcz és tekintet előre irányzandó. A test súlya a talpak közepén nyugszik.

Ezen vezényszóra:

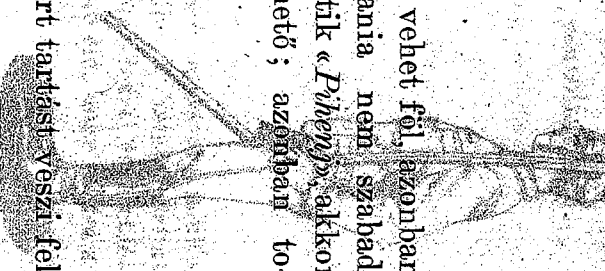
«*gyűbény*»

a huszár kényelmesebb tartást vehet fel, azonban hal sarkát helyéből kimozdítania nem szabad. Ha menetközben vezényeltetik «*Pihenj*», akkor a kényelmesebb tartás fölvehető; azonban továbbra is lépést kell tartani.

Ezen vezényszóra:

«*Vigyázz!*»

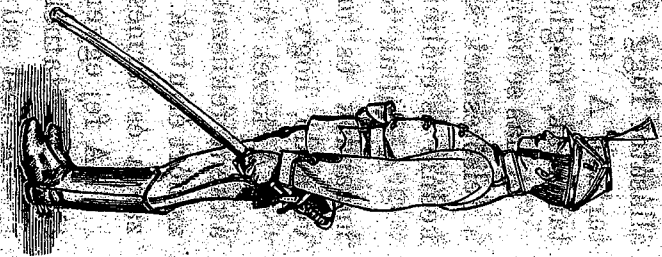
a huszár gyorsan ismét az előírt tartást veszi fel.

71. **Allás rejtett karddal.**

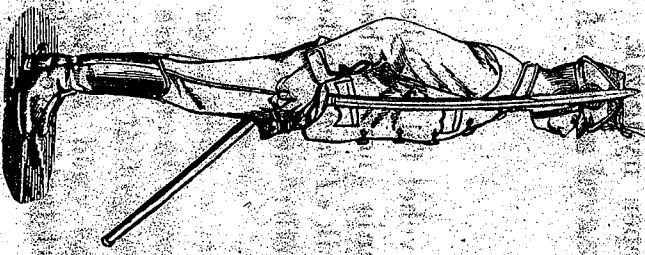
A huszár a rejtett kardot bal markában, természetesen ki-nyújtott karjal, a két tartópánt közöttakként tartja, hogy a kósár hátul az alsókarhoz támaszkodjék, a kard éle pedig előre irányuljon. Feljöttött köpenyvel a kéz a köpenyi és kardot együtt mar-kozza át.

Szolgálaton kívül a huszár rejtett kardját kényelmes szerint hordhatja, de nem szabad azt maga után vonszolva csörtetni.

Allás ki vont karddal.

A jobb kéz hüvelyk-, mutató-és középujja kissé meghajlított kézcsukló mellett a fogantyut átfogja; a többi ujj zarközve a fogantyú mögött van. A kósár belső széle a czombot érinti; a penge majdnem függőlegesen áll. A penge háta a vállra támaszkodik, éle pedig egyenesen előre irányul. A kar természetesen meg van hajlítva a nélkül, hogy a könyök kifele tartatnék.

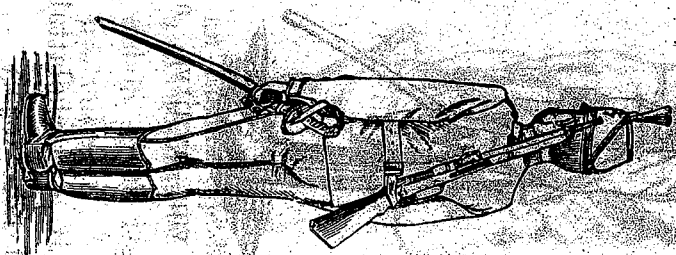
72.

A hüvely úgy tartandó, mint rejtett kardnál. Pihenés közben a huszár kezét teste előtt keresztbe teheti és a pengét jobb vagy bal karjához támaszthatja.

Allás vállra a karsztott karabéllyal.

73. A karabély torkolatával

fölfele, akként akasztatik szíjánál fogva a bal vállra, hogy az részt a huszár hátán, a zárósapó pedig a jobb csipő mögött feleudjék. E helyzetben a karabély a derékszíj karabélyszorító szíjával a sátorvas alatt körüfogatik és a derékszíjhoz esatoltatik*.)

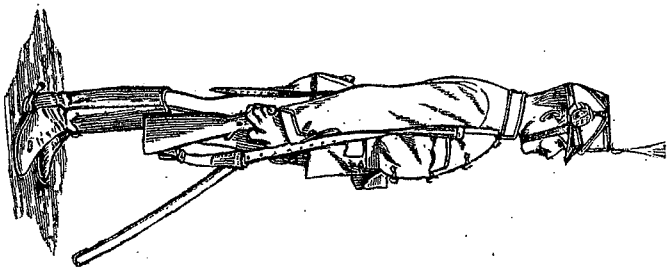
*) A hajó honvéd a kócsi bakjáról való hajtsánál a fejletés előtt a karabélyszorító szíját kicsatolja, a karabélyszíjat festhagyságának megfelelően hosszabbra ereszi és a ledles lőtt a karabélyt oly módon huzza teste elé, hogy a tusa a bal czombon nyugodjék.

Állás kézbe vett karabélylyal.

74. A karabély csak közvehlenil használata előtt vagyis a töltés és tüzeleskor, továbbá a gyalog tartandó őrszolgalatban vétetik kézbe.

A kézbe vett karabély a jobb oldalon tartandó. A tusanyak a jobb kéz mutató- és középujja között fekszik, a mutatóujj szorosán a sátorvas alatt, a hüvelykujj pedig a fölött van; a többi három ujj a záródugattyú alatt fekszik.

A zárócsapó a czombot érinti. A kar természetesen ki van nyújtva, a felső ágy a karhoz támasztva.

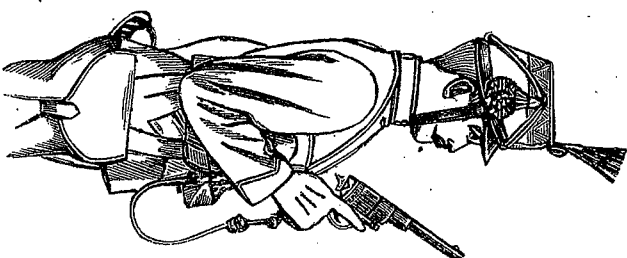
75. A huszár mint őr karabélyát a torkolattal fölfelé irányítva, tetszése szerint hordhatja.

76. A zárócsapó mindig csukva, töltetlen karabélynál az ütőrugó leeresztve, az irányzék pedig az alapállásban legyen.

Állás forgópisztolylyal.

A forgópisztoly az elrejtésére rendelt forgópisztolyokban a jobb oldalon hordatik.

A kézbe vett forgópisztoly 77.

az alsókar pedig akkép tartatik fölfelé, hogy a forgópisztoly csekély távolságra a mell jobb oldala előtt legyen és a cső torkolata fölfelé irányuljon.

7. §.

Fővetések és testfordulatok.

«Jobbra (Balra) — nézz!»

vezényszóra a huszár fejét és tekintetét a vállak elferdítése nélkül annyira fordítja a megjelölt

78.

oldalra, hogy a fővetés irányával ellentétes oldalon levő szem a test középvonalába jusson.

«*Vi — gyázz!*»

vezényszóra a huszár fejét és tekintetét ismét egyenes irányba fordítja.

79. A testfordulatok helyben állva mindig a fordulat felé levő láb sarkán hajtatanak végre. A másik láb talpizmával a fordulat mértékének megfelelő nyomást gyakorol a földre és a fordulat után az álló láb mellé vététk.

Menetközben a testfordulat mindig az épen elől levő láb talpizmán hajtandó végre, a nélkül hogy az egyenletes mozgás megszakíthatnók.

80. «*Jobbra (Balra) — át!*» (Egész fordulat)

vezényszóra a huszár annyira jobbra vagy balra fordul, hogy arczzal arra nézzen, a merre e mozdulat előtt egyik válla volt.

81. Ezen vezényszóra :

«*Húzódás — jobbra (balra)!*» (Felfordulat)

a huszár az épen megmagyarázott fordulatnak csak a felet hajtja végre.

Az előbbeni állásba való visszatérésre az egész fordulat után :

«*Balra (Jobbra) — arcz!*» ;

a felfordulat után.

«*Egye — nest!*»

vezényeltetik.

E vezényszóra

«*Háttra — arcz!*» (Hátrafordulás)

a huszár annyira fordul jobbra, míg az arca oda irányul, a merre a fordulat előtt háta volt.

Az előbbeni állásba való visszatérésre ismét

«*Háttra — arcz!*»

vezényeltetik.

Ha a huszár fegyvert visel, a fordulatok ép így hajtandók végre, csak hogy a «*Háttra arcz*» vezényszónál a «*Háttra*» kiejtésékor a kardhüvely vége a bal kéz megfelelő mozdulata által a föld felé irányítandó.

8. §.

Mozgás.

84. A menetnél a testtartás szabad és fesztelen legyen.

A menet gyorsasága (ütem) úgy szabályozandó, hogy percenként 115 lépés tétessék.

A lépés hossza 75 centiméter.

85. Ezen vezényszóra:

«*Lépest in — dulj!*»

a huszár bal lábát előreveszi és a felsőtest előrehozatala mellett, nyújtott térdel, kifelé és lefelé tartott lábhegygyel, a jobb lábtól egy lépésnyire a földre leteszi.

Mialatt bal lábát a földre teszi, jobb sarkát fölemeli és jobb lábát lefelé nyújtott lábhegygyel a földhöz közel utánahúzóv, azt ugyanazon távolságra és ugyanazon módon, mint a balhál történt, ez elé a földre teszi.

A mozgás azután menetitemben, jó tartással, ingadozás és a lábszárak keresztelése nélkül folytatandó. A karok természetesen mozgattatnák előre és hátra.

86. «*Áljj!*»

vezényszóra a huszár hátul levő lábát a lépés teljes hosszára előre a földre teszi és a másikat

melléje húzza. Az «*Áljj*» vezényszó mindig olyankor adandó, a mikor az elől levő láb a földre letétetik:

Ha menetközben:

87.

«*Rövid lé — pést!*»

vezényszó adatik, akkor a lépés az előírt ütemben ugyan, de csak felényi hosszúságban, — a

«*Teljes lé — pést!*»

vezényszóra pedig ismét teljes hosszúságban teendő meg.

Ezen vezényszóra:

88.

«*Futlépest in — dulj!*»

a mozgás helyből a 3. § szerint kezdendő meg. Mozgásközben

«*Futlé — pést!*»

vezénylendő.

Az átmenet lépésbe, vagy a mozgás beszüntetése

«*Lépest!*» vagy «*Áljj!*»

vezényszóra történik.

89. E vezényszóra:

«*Valls lé — Pést!*»

a huszár hátul levő lábát kettőztetett gyorsasággal az elől levőnek sarkáig húzza és emezzel újból kilép.

A lépésváltás eleinte vezényszóra gyakorlandó és később akkor alkalmazandó, ha az egyetlen lépéstartás elveszett.

90. A hátralépés csak rövid távolságokra alkalmazandó és a lépés ütemében viendő végbe a következő vezényszóra:

«*Háttra — lépj!*»

mire a huszár bal lábbal kezdve hátrafelé lép, de csak fél akkora lépést tesz mint előre és a láb hegyével a földet könnyedén érinti.

«*Alj!*»

vezényszóra az elől levő láb a másik mellé tétetik.

91. Fegyverekkel való menetnél azok szabályszerűen hordandók; a karok kissé mozgathatók.

Futólépésben a kézbe vett karabélyt úgy kell a jobb oldalon tartani, hogy a torkolat részút előre és fölfelé irányuljon; e czélből azt a jobb kéz mérsékeltén kinyújtott karral az irányzék fölött markolja át.

A menetben való gyakorlatok a csukló- 92. gyakorlatok által tetemesen elősegítetnek.

A huszárnak eleinte természetes, fesztelen tartással, önállóan, a többiekre való tekintet nélkül kell menetelnie, a minél foként a szabad, tért nyerő lépésre kell figyelmet fordítani. A trombitás ezen gyakorlatok alatt gyakran fújja a menetet a végből, hogy a huszár ütemérzére kifejldjék. A bal lábnak mindig egy menetütem megkezdésekor kell kilépnie.

A menet megkezdése és beszüntetése rövid időközökben gyakran ismétlendő.

Mihelyt a huszár a járásnál a szabad természetes mozgást megtanulta és egyúttal teste fölött uralkodni képes, a menet lassú ütemben a parancsnok előszámolására eszközlendő.

Az ütemet minden huszárnak hangosan a parancsnokkal együtt kell számlálnia. Fokozatosan át kell menni az előirt perzenkinti 115 lépéses ütemre. Ekkor a huszárok számlálása megszüntetendő, csupán a parancsnoknak kell egynéhány lépés előlvasása által a helyes ütem betartását szabályozni és támogatni.

Később a huszárnak meg kell tanulnia, hogy tökéletesen egyenes vonalban menjen nagyobb távolságra.

Ezen egyenes vonal egyik végpontját a huszár képezi, a másik végpont pedig az iránytárgy.

Az egyenes vonalnak a menet alatti betartását megkönnyítendő, néhány közbeeső pontot kell választani. Az iránytárgy mindig valamely lehetőleg messze fekvő, jól látható mozdulatlan tárgy, például torony, fa, hegykúp stb. legyen, míg közbeeső pont gyanánt valamely jelentéktelen tereptárgy, mint: göröngy, bokor stb. használható fel.

95. Az egyenes irányú menésben való gyakorlat czéljából a parancsnok eleinte mintegy 20 lépésnyire a huzár előtt föláll és öt maga elé mentelteti. Később megjelölendő egy iránytárgy a huzárnak, a kit azután néhány közbeeső pont kiválasztására és megjelölésére kell utasítani. Hogy az egyenes vonal betartásáról meggyőződjünk, a huzár mögé kell állani s az iránytárgy felé nézni. Ily módon annak az egyenes vonaltól való legcsekélyebb eltérését is észre lehet venni.

9. §.

Fegyverfogások.

96. A fegyverfogások sebesen viendők végbe.

97. E vezényszóra:

«Kardot — ránts!»

a bal kéz a kard hüvelyét eleresztvén, azt torkolatánál, hüvelykujjával a felső tartópánt felett

átmarkolja és a markolatot a bal csipő elé hozza; a jobb kéz a fogantyút közvetlen a test mellett megfogja, a kar fölemelése és kinyújtása által a kardot kihúzza és szabályszerű helyzetbe a jobb oldalra hozza. A bal kéz ismét a kardhüvelyt markolja át, úgy mint azelőtt.

E vezényszóra:

98.

«Kardot — rejts!»

a halkéz a kardhüvelyt elereszti. A bal ököl előre irányított kézfejjel a test közepe elé hozatik; egyidejűleg a jobb kéz a pengét balra előre silyesztve, azt a bal hüvelyk- és mutatóujj közé helyezi, melyek azt egy arasznyira a kosártól átfogják. Ezután a jobb kéz a fogantyút elereszti és átveszi a pengét oly módon, hogy a jobb hüvelykujj a penge fölé, a többi ujjak és a tenyér pedig a bal kéz ujjaira és kézfejére jussanak. A bal kéz megfogja a hüvelyt torkolatánál, a jobb pedig a kard hegyét odafordítja és a pengét a hüvelybe rejti. Erre a rejtett karddal való állás fölvetetik.

Ezen vezényszóra:

99.

«Karabélyt fogj!»

a derékszij karabélyszorító szija kicsatoltatván, a karabélyszij egészen megeresztetik, a karabély

mindkét kézzel a fején átmenhetik és a kézbe vett karabélylyal való állás vétetik fel.

E vezényszóra: «Karabélyt vállra».

a huszár a karabélyt ismét a hátán át bal vállára akasztja, a karabélyszíjat és a derekszíjkarabélyszortó szíját megfelelően becsatolja és a szabályszerű állásba helyezkedik.

100.

E vezényszóra: «Forgópisztolyt fogj».

a huszár a forgópisztolyt felhívja, a forgópisztolyt tusánál megfogja, a tokból kihuzza és a szabályszerű helyzetbe hozza.

E vezényszóra: «

Forgópisztolyt rejtis».

a forgópisztoly ismét a tokba téfetik és ez utóbbi bezáratik.

101.

E vezényszóra:

«Imá — hoz!»

rejtett fejezetnél a jobb karakönyök kidüllesztése nélkül, feszelenül a fejhez emetetik

és a jobb kéz tenyerével a jobb szemtől oldalt oly módon fordítatik az arcz felé, hogy a ki-nyújtott és összezárt ujjak hegyei a főveg alsó szélét érintsék.

E vezényszóra:

«Imá — tól!»

a jobb kéz ismét gyorsan leeresztetik

Kivont karddal vagy kézbe vett karabélylyal az imához állás a 6. §. szerint vétetik fel.

E vezényszóra:

«Térdelj imá — hoz!»

a huszár féljobb fordulatot tesz, azután a jobb láb s ezzel együtt a felsőtest is hátravetetik és a jobb térd a földre leeresztetik. A bal alsó láb-szár a földre függélyesen áll, a jobb lábhegy a földhöz van támasztva. A jobb kéz természetesen lelog.

Ezen vezényszóra:

«Csákót (Saphát) — le!»

a jobb kéz az állszíjat ha az le van eresztve, a hüvelykujjal az áll elé tolja, ezután a főveget megfogja, azt gyorsan leveszi és üregével akként

helyezi a bal czombrá, hogy a szemernyő jobbra oldalt legyen fordítva.

«Csakót (Sapkat) — fel!»

vezényelhetik, mire a főveg a fej előrehajítása nélkül előről feltételek és az állás az állra húzatik.

E vezényszóra:

«Inatát fel!»

a huszár egyenes felsőtesttel gyorsan föláll és szabályszerű állásba helyezkedik.

103.

Kivont karddal való leéledeléskor ez helyzetében marad. A főveg a bal kézzel vétetik le és balra fordított szemernyővel a czombrá tétetik.

104.

Elskimél fegyvert kézben tartani nem szabad. E vezényszóra:

«Eski — höz!»

a főveg a 102. pont szerint levétetik, azután a bal kéz által, mely a kardhüvelyt éberesztí, átvétetik és a test közepé előtt, ehhez zárkózva, az ernyővel jobbra fordítva tartatik. Ezután a jobb kéz előre fordított tenyérrel, oldalt a szem magasságáig fölemelhetik. A hüvelyk, valamint az

összezárt mutató- és középuj fölfelé kinyújtatik, a többi ujjak bezártnak. Ha a kézen keztyű van, ezt a jobb kézzel előbb le kell húzni.

«Csakót (Sapkat) — fel!»

a főveg a jobb kézzel feltételek, a szabályszerű állás felvétetik és a keztyű a jobb kézre ismét felhúzatik.

10. §.

Tiszteletadás.

A katonai tiszteletadás kezdődik 3 lépésnyire attól, a kit köszönteni kell s végződik, amint az 3 lépésnyire távozott: teljesítendő pedig akkor, ha az illető 30 lépésnyi körleten belül van.

105.

Tiszteletadáshoz mindig a szabályszerű állás 106.

vagy tartás veendő fel (koosin azonban ilve kell maradni) s a köszöntendőnek arcába kell nézni, mívégből a szükséghez képest a fővetes megteendő. A tiszteletadás csupán az imént előadottakra szorítkozik akkor, ha a huszár:

- a) kézbevevett fegyverrel áll;
- b) mindkét kézben visz valamit, vagy főveg nélkül van;
- c) hajt, vagy egy lovat vezet.

107. Minden más esetben tisztelegnie is kell, a mennyiben jobb, vagy ha ebben valamit visz, akkor bal kezét a föveghez emeli ugyanoly módon mint az «*Imához*» vezényszóra. A bal kézzel való tisztelgéshez a kard leeresztendő.

108. A Legfelsőbb uralkodó, a Legfelsőbb uralkodóház tagjai és más fenséges személyek előtt (Szolgálati Szabályzat a m. kir. honvédség számára I. Rész 49. §.) a huszár arccal feljűk fordulatot tesz és a tiszteleladást teljesíti. Ezen fordulattevés elmarad, ha a huszár kocsin megy, vagy egy lovat vezet.

109. Azon huszár, kinek jelentést kell tennie, a följebbvaló előtt 3 lépésműre megáll, a tiszteleladást teljesíti, 3 menetűtem után visszakozik és jelentést megteszi. Elmenés előtt hasonló módon újbol teljesíti a tiszteleladást, aztán «*Hatvan arca*»-ot, illetve «*Jobbra (Balra) áll*»-ot csinál és lelép.

Az altiszt, trombitás, továbbá a tiszt állása, gyakorlata és tiszteleladása.

110. Ezred-, osztály- és századparancsnokok a kivont csapat előtt mindig kivont karddal legyenek, a többi tisztek vagy altisztek pedig csak akkor, ha önálló osztagokat, vagy pedig tüzharczban egy szakaszt vezényelnek.

Ha a légénység fegyver nélkül vonul ki, akkor a kard rejtve marad.

A lovardában levő osztag parancsnoka szintén rejtve tartja kardját.

Tépkép és láncos használata közben, továbbá iratok vételenél és kiállításánál a kard hüvelybe rejlhet.

Segédtiszték és trombitások csak személyes védelmükre húznak kardot.

Az imához vagy eskükhöz állást, továbbá az imához való letérdelést a parancsnok csak azután teszi meg, ha a vezényszó már végére van hajtva; a visszakozást ellenben még mielőtt a vezényszót adná.

Az altiszt állása, gyakorlata és tiszteleladására vonatkozó szabályok ugyanazok mint a huszárnál.

A trombita zsinórjánál fogva a bal vállra akasztva akként hordandó, hogy a jobb ezombon feküdjék. A trombita természetesen kinyújtott karral úgy tartandó, hogy töleséré, hátra és kissé lefelé álljon.

A trombitás imához állaskor, letérdelés és esküvaskor épen úgy viseli magát, mint a többi légénység, csak hogy előbb a trombitát elereszti. A tiszteleladást úgy teljesíti, mint a többi légénység; kézbe vett trombitánál ezt szabályszerű helyzetbe a jobb oldalra hozza és nem tisztelg.

114. A tiszti állása kivont vagy rejtett karddal ugyanolyan mint a huszáré, ép úgy tisztelgése is, ha kardja rejtve van.

115. A tisztnek kivont karddal való tisztelgése a Legfelsőbb uralkodó, a Legfelsőbb uralkodóház tagjai, vagy más, a Szolgálati Szabályzat I. Részében említett fenséges személyek előtt úgy álló helyben, valamint menetközben 15 lépésnyi távolságra kezdetik meg. Álló helyben való tisztelgésnél egyik fogástól a másikig két menettemnyi időköz tartandó. Menetközben az első fogás mindig azon pillanatban hajtandó végre, mikor a bal láb előre lép, azután a többi fogás mindig ezen láb előre lépésekor következik és így az egyes fogások közé két menettem esik.

A tisztelgés következőkép teljesítetik:

1. A kard a jobb kézzel akként emelendő és fordítandó, hogy a fogantyú a mell bal oldala elé jusson, a penge egyenest felfelé és a kosár oldalvást balra álljon.
2. A kard természetesen kinyújtott karral akként hozatik le a jobb oldalra, hogy a kosár a jobb czombhoz érjen és a penge hegye a földtől egy arasznyira álljon.
3. A kard, mint az első fogásnál, a mell bal oldala elé emeltetik.
4. mint a második fogásnál tesülyesztetik;
5. mint az első fogásnál felemeltetik.

6. mint a második fogásnál tesülyesztetik. Ezen állásban marad a tiszttá addig, míg a Felső- vagy fenséges személy mellette elhaladt.

Viszakozáshoz:

1. a kard a mell bal oldala elé emeltetik és
2. ismét eredeti helyzetébe a jobb oldalra vitetik.

Minden más előljáró előtt a tisztelgés 116.

úgy álló helyben, mint menetközben 6 lépésről kezdetik meg és épen úgy hajtatik végre, mint a Legfelsőbb uralkodó előtt, csak hogy a kard csupán egyszer és csak annyira tesülyesztendő le, hogy a penge hegye egy arasznyira álljon a vízszintes alatt.

A vissza-közlés 6 lépésnyi távolságban ép úgy történik, mint a Legfelsőbb uralkodó előtt való tisztelgésnél.

A Legfelsőbb uralkodó, a Legfelsőbb uralkodó- 117.

ház tagjai vagy más fenséges személyek és a tábornokok előtti tisztelgés alkalmával a tisztelkedő a kardot mindaddig tesülyesztve tartja, míg ezek 6 lépésnyire elhaladtak, vagy a míg a tisztelkedő a szemléltető oldaltól és annak hátától mögött tartózkodik.

Törzs- vagy főtiszt előttti tisztelgésnél a kard a jelentés megtétele után ismét a szabályszerű helyzetébe hozandó és az ellépés előtt újból kell tisztelgenni.

118. Törzstisztek, századparancsnokok és önálló osztagokat vezénylő tisztek az állástimához a Legfelsőbb uralkodó előtti tisztelgés első és második fogása által viszik végbe, ép úgy a visszakozást is. Az imához való letérdelésnél a főveg levétele után a kard hasonló módon lesüllyesztendő és a főveg feltevése előtt visszaemelendő.

III. szakasz.

A fegyverek használata.

12. §.

Gyakorlatok a kard használatában.

119. A karddal való vívás a huszárbán bizalmat gerjeszt e fegyver iránt. Ez által megtanulja ellenfelet támadni és magát védelmezni.
- A vívás által a lélekjelenlét próbára tétetik és a támadási kedv fölébresztetik, a mire a lovassnál ugyancsak nagy súly fektetendő.
- Meghatározott vágások és háritások gyakorlása előgyakorlatot képez a víváshoz.
120. A kiképzett legénység a kard használatának állandó gyakorlatában tartandó.

Kardforgatások.

121. A huszárnak mindenekelőtt meg kell tanulnia, hogy a vágásokat teljes erővel és mindig a kard élével tegye meg.

Erre előgyakorlatul a kardforgatások szolgálnak. Ezek egész karral és erőteljes suhinnással végbevitt vágások, a melyeknek azonban nem szabad egymást igen gyorsan követniök.

A kardforgatások minden lezke végén a már kiképzett huszárok által is gyakorlandók.

Ezáltal a huszár karja erősbíttessék és készíttessék elő a kard biztos vezetésére.

A kardforgatások gyakorlására a huszárok 5 lépésnyi térközre állanak egymás mellé.

E vezényszóra:

122.

«Támadáshoz!»

a huszár jobb lábát több mint egy lábhosszáig nyíra jobbra oldalt teszi és a kardot élével fölfelé, mérsékeltén kinyújtott karral akként emeli maga elé, hogy ökle a jobb szemtől kissé jobbra és fölfelé, a penge hegye pedig részint előre a bal váll magasságába jusson. A fogantyú a teljes ököllel akként markolandó meg, hogy a kis ujj a kengyelt csaknem érintse és az ujjak bütykei a kard élével egy síkban legyenek.

A bal alkar zárt ököllel a test elé hozandó.

«Visszához!»

vezényszóra a 72. pontban elírt állás vétetik fel.

«Kardforgatás — Egy!»

123.

erre a huszár a penge hegyét a támadó állásból balfelől feje fölött hátrahúzza, e mellett a könyökcsuklót meghajlítja, erős vágást mér az odaképzelt ellenfél bal vállára. annak jobb csípője irányában és a pengét teljesen kikanyarítja, e mellett öklét feje fölé emeli, és az ellenfél jobb vállára intéz vágást annak bal csípője irányában, a kardot ismét kikanyarítja, kinyújtott karját a jobb oldalon fölemeli és ezen két vágást azután mindaddig ismétli, míg

124. «Kettő!»

következik. A huszár most a pengét a vágás azon irányában, a melyben éppen van, lefelé kikanyarítja, öklét megfordítja, hogy a kard éle előre irányuljon, és az ökl-, könyök- és vállcsuklóból megteszi ugyanazon vágásokat ellenkező irányban alulról fölfelé, váltakozva a test mindkét oldalán.

125. «Három!»

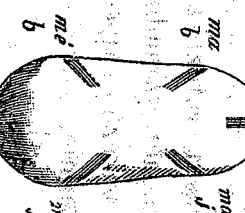
vezényszóra a huszár öklét bal vállá elé, a kard hegyét részút hátrafelé hozza, innét vízirányosan jobbra vág, a pengét feje fölött kikanyarítja és e vágást, a nélkül hogy a kard teljesen kikanyarítatnék, ismétli; azután öklét megfordítja és ugyanezen vízirányos kettős vágást ellenkező irányban teszi meg.

A vízirányos kettős forgatások felváltva jobbra és balra mindaddig ismételtetnek, míg csak:

«Egy!» vagy «Kettő!» vagy «Támadáshoz!» vagy «Visszahez!» nem vezényelhetik.

Vágás és szűrés.

Ha a huszár a kardforgatások végbevitelében 126. már némi ügyességet szerzett, akkor a vágó állványra kell neki vágásokat és szűrésokat szabatosan kijelölt irányban, teljesen erővel tennie.

A vágó állvány egy szorosan összehűzött, beburkolt oly szalmacosmó, mely egy férfi felsőtest magasságával és szélességével bir és egy 1.6 méter magas, szilárdan álló ezülpöpre tűzetik fel.

Hogy a huszár minden irányban megtanuljon vágni és szűrni, támadó állást akként foglaljon, hogy a vágó állvány vele vagy egyenest szemközt, vagy tőle előre és oldalt, vagy végre teljesen oldalt legyen.

Ha a huszár a vágó állványtól oldalt áll fel, akkor csak a felső és a vízirányos vágásokat és a szűrészt viszi végbe.

128.

Hogy meggyőződjunk, vajjon a vágások jól a kard élével találhatnak-e, nagyon észszerű időnkint a vágó állvány helyett nedves agyagra in-téztetni a vágásokat. E végből egy oszomó agyag meggyúratik és csonka kúp alakban egy egyszerű állványra tételik. Csak tökéletes élesen találó vágások hatolnak be mélyen.

A kardnak minden vágásnál elől levő harmadával kell az állványon megjelölt helyet eltálasnia.

129.

E vezényszóra:

«*Magasam jobbra — vágj!*»

a huszár a kardforgatás első vágását intézi a vágó állvány *ma j* pontjára és ismét támadó állást foglal, a minék minden következő vágás vagy szúrás után is meg kell történnie.

130.

«*Magasam balra — vágj!*»

erre a huszár a kardforgatás második vágását teszi meg a *ma b* pontra.

131.

«*Mélyen jobbra (balra) — vágj!*»

erre a huszár a kardforgatás alsó vágásait intézi a *mé j* (*mé b*) pontra, minél a felsőtest mérsékeltén a nevezett oldal felé hajlítandó.

132.

«*Jobbra (Balra) — vágj!*»

12. §.

67

erre a huszár a vízirányos kettős forgatásnak első vágását teszi meg jobbról balra (balról jobbra) a *ma j* (*ma b*) pontra.

«*Hejre — vágj!*»

133.

erre a huszár felitről függőleges irányban vág a *f* pontra.

«*Szúrj!*»

134.

vezényszóra a huszár öklét hátrahúzza és oly módon fordítja, hogy a kard éle jobbra, a hüvelykujj balra, még pedig a fogantyú hátára jusson. Erre a kard hegyével valamely kijelölendő pontra karjának olyan forma teljes kinyújtása mellett, hogy ez a pengével egyenes vonalba jusson, erőteljes döfést intéz, a melynek a felsőtest némi előrehajlása vagy az illető pont felé való hajlása által nagyobb nyomatékot ad.

V i v ó o k t a t á s.

A vívó oktatásnál könnyű, 2 cm. széles pengével bíró vívó kardot kell használni.

A huszárnak öltözetére nézve az illemet nem sértő minden kényelem megengedendő.

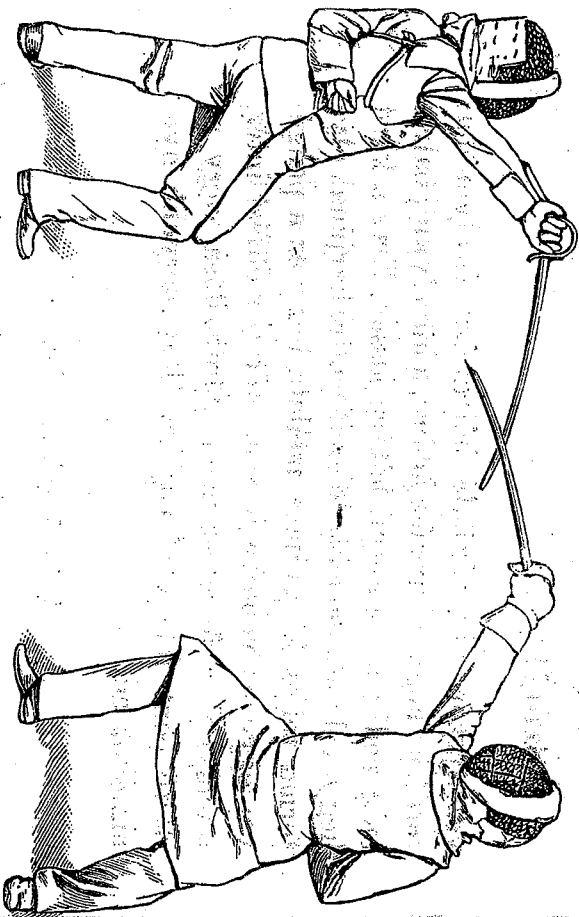
E l ő g y a k o r l a t o k.

Ha a huszár a vágó állványra meghatározott irányban teljes erővel vágni és szúrni tud, 136.

akkor a vívó oktató eleintén a szűrési távon kívül a huszárral szemben állást foglal s ezt vezényli:

«*Vieni — állás!*»

mire a huszár felbal fordulattal egyidejűleg jobb lábát másfél lábhosszaságnyira az arcvonáira

merőlegesen előreteszi, még pedig akként, hogy a jobb lábhegy a két sarokkal egyenes vonalat és a bal láb e vonallal derékszögöt képezzen. A jobb térd az elől levő lábfej közepén túl, a bal térd pedig a függőleges irányban a lábhegyen túl előrehajlítandó; a test súlya mindkét lábra egyaránt el van osztva.

A felsőtest egyenes marad, a bal váll hátravétetik, az arcz pedig előreirányoztatik.

A huszár egyszersmind kardját a támadásra megállapított helyzetbe hozza és bal alsókarját hátrára helyezi.

«*Magasra jobbra (balra) — vágj!*»

137.

erre a huszár a vágás megtételével egyidejűleg kitör, mégpedig akként, hogy jobb lábát legalább másfél lábhosszaságnyira — a földhöz közel hagyva — előreteszi, jobb térdét a lábhegy irányáig előrehajlítja, a bal térdet teljesen kinyújtja, a nélkül azonban, hogy e mellett a bal láb talpa a földről fölemelgetnék. A felsőtest ennél csak igen mérsékeltén hajlítandó előre.

Hogy a vívó oktatonak alkalmá legyen a kitörést megítélni, a huszárnak eleinte minden vágás vagy szűrás után csak az

«*Állás!*»

vezényszóra kell ismét a vívó állást fölvennie; később azonban arra utalandó, hogy ezt azonnal és vezényszó nélkül tegye meg.

Azután a huszár erre:

139.

«*Mélyen jobbra (balra) — vágj!*»

só vágásokat viszi végbe kitöréssel.

140. Erre:

«*Fejre — vágj!*»

a huszár kitéréssel az ellenfél fejére intézi a vágást.

141. Erre:

«*Szúrj!*»

a huszár egyidejűlegesen kitéréssel a szúrást megteszi, a minél a kard hegyét ellenfele mellének irányítja.

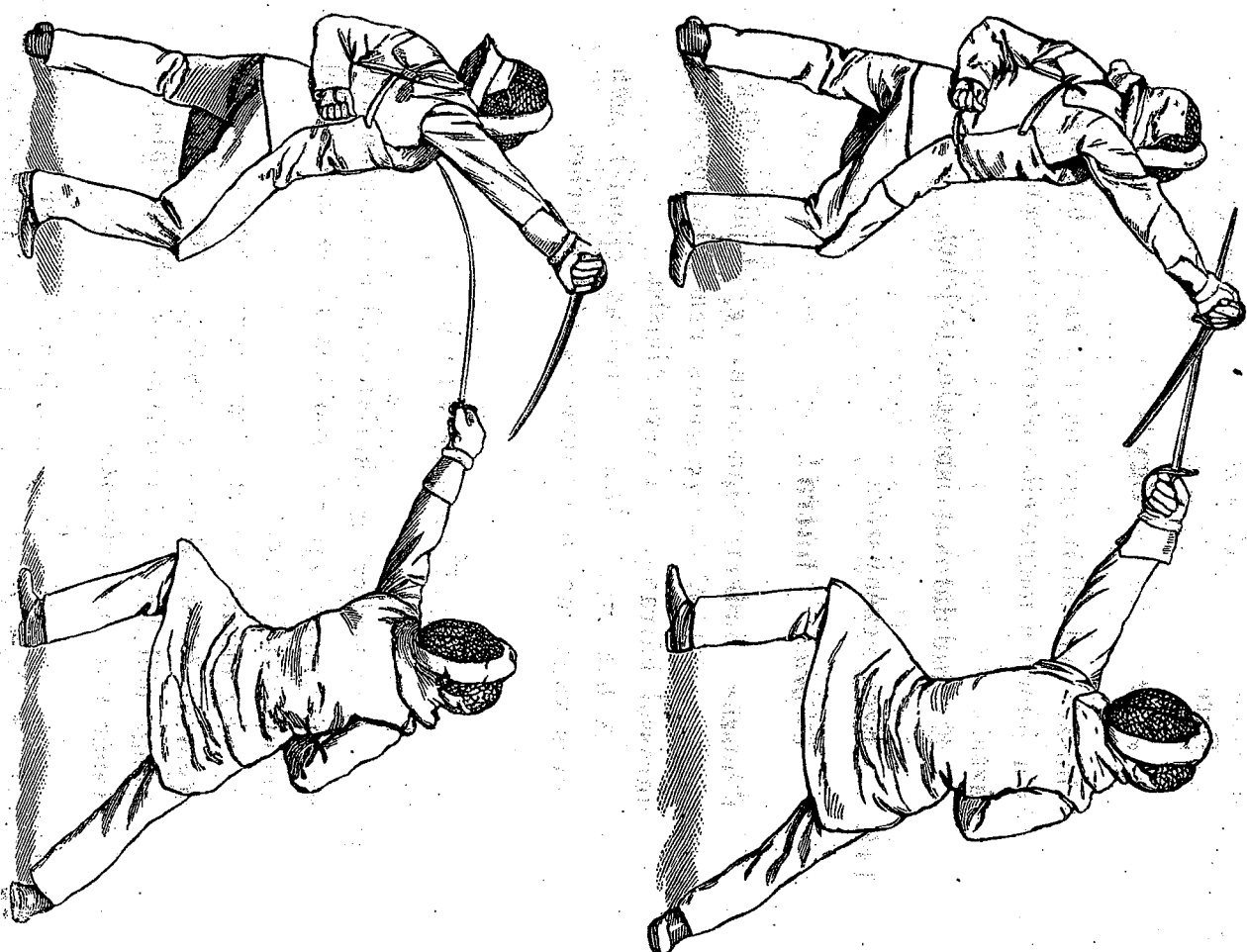
142.

Hogy az embernél megfelelő fűrgesség éressékel, még az: «*Előre indulj*», «*Háttra lépj*» és «*Ugrás hátra*» is gyakorlandó. Ezen mozdulatok a kitéréssel is összeköthetők, úgy mint: «*Előre indulj — kitérés*», «*Háttra lépj — kitérés*», «*Kitérés — ugrás hátra*» és úgy az oktató és tanuló között, mint ez utóbbi által egyedül, a vágó állványra való vágás- és szúrással összekötve is gyakorlandók.

143. Ezen vezényszóra:

«*Előre indulj — Egy!*»

a huszár jobb lábát körülbelül egy fél lépésnyire előreteszi és a balt a megfelelő viszonyba gyorsan utánahúzza.

Erre:

«Hátra lépí — Egy!»

a huzsár bal lábát egy fél lépésnyire hátrateszi és a jobbat a megfelelő viszonyba gyorsan utána-húzza.

E mozdulatokat ismételni is lehet.

144. Ezen vezényszóra:

«Ugrás — hátra!»

a huzsár mindkét talpizmával egyidejűleg ellöki magát a földről és egy gyors, nem túlságos nagy ugrással hátraugrik a vívó állásba.

A hátraugrás által a vívó az ellenfél igen heves vagy meglepő támadása előtt kitérhet.

I s k o l a v í v á s .

145. A következő gyakorlatoknál az oktatonak és tanítványnak fejvéd-, vívó keztyű- és mellvéddel védeve kell lennie.

Az oktató figyel arra, hogy minden vágás gyorsan és erőteljesen vitessek végbe, mindig a penge elől levő harmadával és élével találjon, tehát felre ne csúszson.

146. A vívó oktató a huzsárral szemben a szűrési távon belül feláll; mindkettőn vívó állást foglal-

nak és a pengéket keresztezik. Erre a vívó oktató testének egy részét födetlenül hagyja, megmágyarázza ennek felhasználását, a huzsárt a szándékolt támadási mozdulat végbevételére utasítja s magát el hagyja találni.

Ha a huzsár a födetlen részek kihaszánálását 147. és a támadások kereszttülvitelét jól megtanulta, akkor az oktató ez utóbbiakat hárítja.

Mihelyt a huzsár a vívó oktató hárításából a földözés különböző neveit megismerte, ezután ő maga oktatandó a hárításra.

Minden vágás vagy szűrás a penge vastagabb részével, az éllel s kissé előre irányított kardhegygyel, mégpedig csak akkor hárítandó, a mikor az ellenfél kitört.

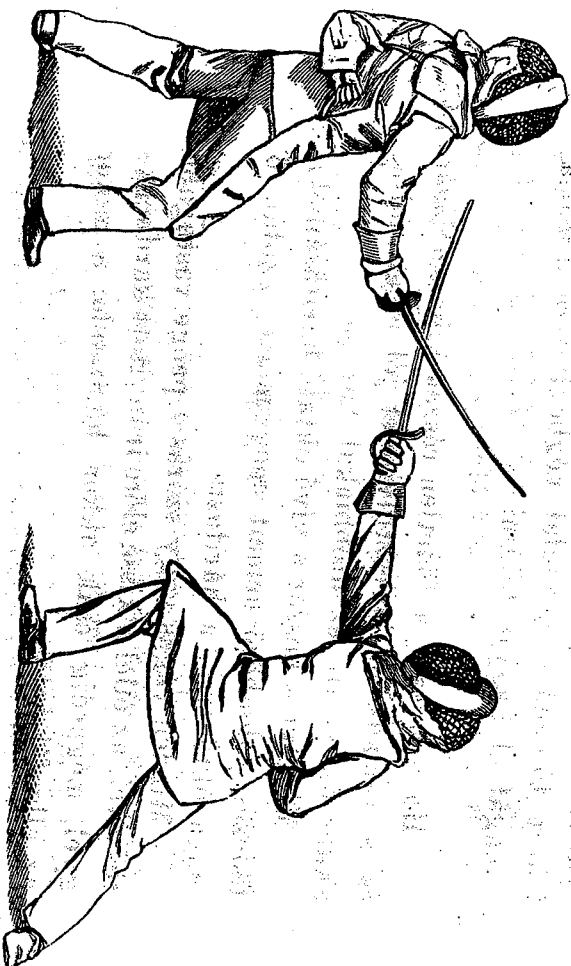
A hárítások begyakorlására a 146. 148. pont szerint vétetik fel az állás.

A vívó oktató a pengének mérsékelt balra nyomása által a huzsár bal oldalát megnyeri és vezényeli:

«Balra — hárítás!»

Azon pillanatban, a midőn a kitérő vívó oktató a vágást a huzsár bal válla felé jelzi, ez öklét rézsút fölfelé irányított kardhegygyel a bal oldal felé fordítja s tolja és egyidejűleg azon mértékben sillyeszti, a mint a vágás mélyebben vagy

magasabban van irányítva, hogy azt a kard élével közel a fogantyúhoz fogja fel.*)

149. A vívó oktató egy darabig a kitérésben marad, hogy a hártást megítélje és azután a kardot ismét visszahúzza, mire a huszár is elfoglalja előbbi állását, a mi a következő hártásoknál is mindig szem előtt tartandó.

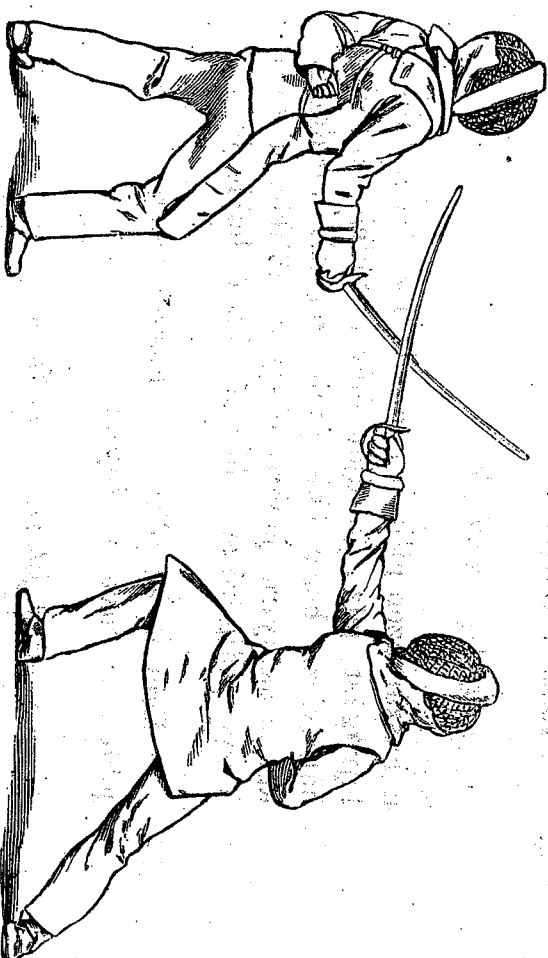
150. A vívó oktató kardját a huszáréval a másik oldalon keresztezi, ennek pengéjét kissé jobbra

*) Ha a huszár lóháton van támadó állásban, ügykénytelen lesz a bal oldal felé és hátra irányított vágásokat balra fordított karddéllel és súlyosított kardhegygel hártani s e mellett felsőtestét megfelelően fordítani.

nyomja és a huszár jobb válla felé irányított vágás jelzése mellett vezényli:

«Jobbra — hártás!»

Erre a huszár öklét részut fölfelé irányított kardhegygyel a jobb oldal felé fordítja s tolja és a 148. pontban leírt módon hárt.

Erre:

151.

«Mélyen balra — hártás!»

a huszár a bal csipője felé alulról jövő vágást azáltal hártja, hogy a kard élét balra fordítva, a penge hegyét a bal oldal felé leereszti.

152. **Ere:**«*Mélyn jobbra — hárits!*»

ugyanezen háritás vitetik végbe az ellenkező oldalon.

E két mély háritásnál az ökölnök nem szabad a gyomorgödör magasságánál alább süllyednie.

153. Ezen vezényszóra:

«*Fejét — hárits!*»

a huszár azon pillanatban, mikor a vivó oktató a fejvágást jelzi, kardját élével fölfelé annyira hátraviszi, hogy ökle jobb szemétől körülbelül két arasznyira jobbra előre és fölfelé, a kard hegye pedig rézsut előre és kissé lefelé jusson.

154. Ezután az oktató a huszár pengéjét kissé jobbra nyomva, vezényli:

«*Szúrást jobbra — hárits!*»

és a szúrást a huszár melle felé jelzi, a ki e pillanatban az ellenfél fegyverét sülyesztett kard-hegygyel — a karddéllel jobbra — elháritja.

155. Az oktató a pengét hasonló módon kissé balra nyomva, vezényli:

«*Szúrást balra — hárits!*»

és a szúrást a huszár melle felé jelzi, a melyet ez ép úgy mint előbb, csakhogy a bal oldal felé elhárit.

Ha a huszár azon egyszerű háritásokat — a 156. melyek pontos végbevételére nem kell túlságos súlyt fektetni — megértette, akkor arra kell öt megtanítani, hogy minden háritás után határozottsággal és lehetőleg gyorsan egy vágást vagy szúrást intézzon a legközelebb kínálkozó fedetlen helyre.

Altalában véve kerülje a vivó oktató a támadás és háritás minden komplikált összeköttetését, valamint a túlsok vezényszót. Ajánlatos, hogy a vivó oktató a támadás, háritás és megújított támadás egyszerű, praktikus összeköttetéseit gondolja át, ezt a huszárnak mutassa meg és vezényszó nélkül vele addig gyakorolja, amíg ezek helyesen felfogattak és keresztülvitettek.

Vivás kölcsönös értesítés nélkül.

Ehhez két, vivó karddal, fejvéd, vivó keztyű- és mellvéddel ellátott huszár szembe áll egymással, vág és hárit, a nélkül, hogy egymást a küzdelem keresztülviteléről előzetesen értesítené.

Ennél csak a megtanult vágások és háritások alkalmazandók, mert a mesterkelt vivás a lovas heves támadásánál sohasem jön alkalmazásba, ez öt csak megzavarná.

Mindenekelőtt a legelszántabb támadó szellemet kell a huszárban nagyiránvönelni, minél fogva az erélyes támadásra fektetendő a fösúly.

Figyelni kell arra, hogy a megkezdett küzdelem mindig eredményre vezessen, miertis az csak akkor szakítandó félbe, ha egy vágás vagy szúrás alaposan talált.

158. A kölcsönös értesítés nélküli vívásnál a vívók a küzdelem kezdeténél gyakrabban annyira állítandók fel egymástól, hogy csak 2—3 lépés «*Elöre induly*» után és kitérés mellett érhessék el egymást.

Ilyen vívási mód a vívókat mozgékonyvá teszi és jó előgyakorlatot képez a löhátion való víváshoz.

13. §.

Gyakorlatok a löfegyverek használatában.

159. A löfegyverekkel való bármily gyakorlatnál nem arról van szó, hogy a lovas ütemszerű fogásokra, — hanem arról, hogy fegyvere helyes ismeretére oktattassék a végből, hogy azzal löni tanuljon.

Karabély.

160. A zárócsapó csak a töltéshez, tüzeléshez, a töltényrejtéshez és a karabély megvizsgálásához nyitandó ki.

Mielőtt a dobozok a tölténytáskába tétetnek, födeleik letépendők. Ha őrségi doboz teendő el, annak födele rajtahagyandó.

Először a balfelől eső tölténytáska löszere (rajvonalban a netán zsebrerakott löszere) veendő használatba. Az egyes tölténytárák a tölténytáskából akként vétetnek ki, hogy a jobb középujj hegye a tölténytár kivágatába nyúl, azt fölemeli, azután pedig a hüvelyk-, mutató- és középujjal megfogja és kihúzza.

E vezényszóra:

«*Tüzelm!*»

a bal tölténytáska kinyitattik és a karabély, ha az még meg nem történt volna, kézbe vétetik.

A parancsnok erre olyan nyelven, melyet a legénység ért, röviden és határozottan megjelöli a cél tárgyat, még pedig — ha szükséges — előbb az irányt, azután a tűz alá veendő ellenséget, továbbá — ha az alapállástól eltérő más irányzékállás alkalmazandó — az irányzékállást és végül szükség esetén a célpontot (pld. oldalról jövő erős szélnél, vagy ha az ellentél leplezve van).

A cél tárgy alaki gyakorlatoknál is eleve választandó és megjelölése a «*Tüzelm!*» vezényszóra azonnal következzék.

Ezen gyakorlatoknál ne csak a legkönyebben feltalálható, legjobban látható és legközelebb

fékvő céltárgyak, hanem fokozatosan távolabbra eső, nehezebben feltalálható és észélbevéhető, lehetőleg harcszerű vagy legalább élő céltárgyak választandók. Ezzel a parancsnokok megtanulják, miként kell az ily céltárgyakat világosan megjelölni, a legénység pedig felismerésükben és észélbevéülésükben gyakorlatot nyer.

Ellenséges osztagokat akként kell megnevezni, a mint azokat a tüzelő huszár látja, pld.:

«*Feljebbre — gyalogság, — hatszáz!*»

«*A reten, — lovasság!*»

«*Egyenest a magaslaton, — tüzéség, — legszélsebből löveg, — tizenkettőszáz!*»

«*Egyenest a sárga mezőn — gyalogság — tizszáz — ezélpont a bokor az osztagtól jobbra»* («*fél osztag szélességére jobbra kifele tartania*»).

A huszárnak a céltárgy megjelölését — minél a parancsnok a céltárgyat, ha csak lehetséges, kinyújtott karral megmutatja — legteljesebb figyelemmel kell követnie és tekintetét azonnal oda kell irányítania.

163. E vezényszóra:

«**Kész!**»

a huszár feljebb fordulatot tesz, jobb lábát egy láb hosszúságnyira a bal lábtól oldalt teszi és a karabélyt vízszintes helyzetbe akként hozza melléhez, hogy a torkolat egyenest előre, — a felső ágy pedig fölfelé legyen irányítva. E közben a bal kéz az ágyat az ágyvájatokban akként markolja át, hogy a hüvelykujj a belső oldalon az ágyváját hosszában feltámasztva legyen, míg a többi ujjak az ágyat az ujjhegygyel az ágyvájatban átmarkolják. A tusabortó a jobb kar hajlatán nyugszik, a szij szabadon lefóg.

A huszár ezután beigazítja (ellenővzi) az irányzékot, mire jobb kezével megfogja a fogantyúgombot és hüvelykujjának balra intézett nyomásával kinyitja a zárócsapót.

Ha a karabély még nincs megtöltve, úgy a jobb kéz a záródugattyút erős húzással teljesen hátravonja.

Erre a jobb kéz a karabély alatt a bal ténytáskából kivessze egy tölténytárt és azt a lövedékekkel előre irányítva, erős folytonos nyomással a szekrénybe bevezeti. E mellett a hüvelykujj a tölténytár hátulso végére a nyomást mindaddig folytatassa, míg a tártartónak becsapódása érezhetővé nem válik. A többi ujjak zárkózottan az ágy alsó széléhez támaszkodnak.

Ezután a zárvárat a jobb kéz tenyérizmával a fogantyú gombjára előre intézett erős lökéssel becsukatik. A jobb kéz a nélkül, hogy a sátorvasat érintené, szorosán és lehetőleg messze elől

átfogja a tusa nyakát, a mutatóujj természetesen kinyújtva a sátorvas jobb oldalán nyugszik, az alkár a jobb tusalap hosszában fekszik, tekintet és karabély a céltárgyra irányoztatják.

Egyes tölténygel csak akkor szabad töltetni, ha a szekrényben nincs tár; a huszár a töltényt az adogató lémezre teszi és azután a závarzatot besukkja.

164. E vezényszóra:

«Czél!»

a huszár a karabélyt kissé előre emeli és némi-
leg súlyosított torkolattal gyorsan céliratarítja.

A bal kéz a karabélyt alátámasztja, minél a kéz a huszár testalkatához képest visszavehető és a felsőkar a testhez támasztható. Csak feltámasztott karabélylyal való lövésnél tartja a bal kéz a szekrényt és a karabélyt a támaszték felé erőteljesen lehuzza.

A jobb kéz a karabélyt erősen a vállhoz szorítja, a könyök körülbelül a váll magasságáig felemelendő. Fejét a tüzelő huszár testalkatához képest kissé előre és oldalvást tartja és — ha a tüzelés kis távolságokra történik — a tushoz támasztja. A felsőtest szilárd tartásban marad. A test súlya egyenletesen mindkét láb egész talpán nyugszik.

A huszár csak most teszi mutatóujját, lehe-

tőleg két első izével a billentyű hajlásába és érintkezést vesz.

Bal szemét behuntyja, megvizsgálja, vajjon az irányél vízszintes-e, bal kezével a karabély netán elferdített helyzetét megigazítja és célloz oly módon, hogy a karabélyt bal kezével a célpont felé emeli.

A karabély elsítésére a huszár visszatartott lélekzettel mutatóujját növekedő nyomással fokozatosan megörbíti mindaddig, míg az ütőszeg előre csappan.

A mutatóujj mozgása közben a kéz a tusa-nyak folytatólágos szilárd átfogása mellett nyugodt maradjon.

A huszár az ütőszeg előcsapódására ne ügyeljen, hanem osztatlan figyelemmel arra törekedjék, hogy az irányvonalat a célpontra irányozva megtartsa.

Fokozatos iskolázással annyira kell vinni, hogy a huszár mind e tevékenységeket szokás-szerűleg gyorsan egybefoglalja.

Ha a tüzelés vezényszóra történik, akkor a 166.

«Czél» után színet tartandó, mely legalább 3 menetitemig tartson, magas irányzékállásoknál azonban vagy ha a céltárgy kevésbé látható, az megfelelőleg hosszabbra kiterjeszhető. Hogy gyorsan egymásután következő állások adása lehetőségessé tétessék, a követélmények a célra-

tartás gyorsasága és biztonságga tekintetében gyakorlás által lassanként fokozandók.

167. E vezényszóra:

«Tűz!»

a huszár a billentyűt mutatójújának gyorsan bekövetkező folytatolagos hajlítása által elcsatantja.

Az elsütés után a huszár mutatójúját ismét a sátorvas jobb oldalára helyezi, azután a karabélyt leveszi, a závarzatot kinyitja, ha nincs töltve — tölt, a závarzatot becsukja és tüzelésre készen marad.

168. E vezényszóra:

«Vissz — sza!»

a huszár jobb mutatójúját a «Vissz —» szótagra a billentyűről ismét a sátorvasra teszi; a «—sza» végsozótagra a karabélyt ismét a «Kész» helyzetbe hozza.

169. A tűznek ideiglenes beszüntetéséhez:

«Tüzet — szüntess!»

vezénylendő.

E vezényszóra (többszöri fütttyentésre) semmi szín alatt sem szabad még

egyetlenegy lövést sem tenni; a huszár a karabélyt, ha nincs megtöltve — megtölti, a zárócsapót becsukja és «kész» állásban marad.

A tűz folytatására a parancsnok a 170.

szükséges terjedelemben a 162. pont szerint megjelöli a céltárgyat és ha ugyanazon tűznem alkalmazandó, ezt vezényli:

«Továbbtüzelni!»

A tűznem változtatása esetén a «Továbbtüzelni» vezényszót az «Egyestűz» illetőleg az «Összetűz» vezényszónak kell megelőznie.

Erre a huszár az irányzékot beigazítja (ellenőrzi), kinyitja a zárócsapót és ha egyestűzet rendelték el, löni kezd.

A tűz teljes beszüntetéséhez e vezényszóra: 171.

«Tüzet szüntess!» — «Alapirányzék!» a huszár a zárócsapót becsukja, az irányzékot az alapállásba hozza (ellenőrzi) és tölténytáskáiban az üres dobozokat pótolja.

E vezényszóra:

«Vissza — kozz!»

a huszár az arcvonalba fordul, fölveszi az állást kézbe vett karabélylyal és a tölténytáskát becsukja.

172. Ha a karabélyt nem azon ezélből kell megtölteni, hogy mindjárt löjünk, akkor ezen vezényszóra:

«Tölteni!»

ugyanazon előkészületek tételnek meg, mint a tüzeléshez (162. pont).

Erre:

«Tölts!»

és a töltés megtörténte után:

«Vissza — kózz!»

vezénylendő.

173. E vezényszóra:

«Töltényt vejts!»

a huszár a tölténytáskát kinyitja, a karabélyt «Kész»-be veszi és kiüriti.

A bal kéz hüvelykujja a tölténymedenceze fölé tétetik, hogy a töltény kivetése és a további fogásnál a tölténytár felcsapódása megakadályoztassék. A závarzat lassan egészen hátrahúzatik, a jobbkez megfogja a töltényürből kihuzott töltényt és azt a tölténytáskába teszi.

A jobb kéz hüvelykujja erre a tárlartó nyomattujjára nyom, a jobb kéz a tölténytárt a szekrényből kivesszi és a tölténytáskába teszi.

Ha a tölténytár nem emelkedik eléggé arra, hogy megfogható lenne, — a mi olyankor esik meg, a mikor az már csak egy töltényt tartalmaz, — akkor a jobb kéz egyik ujjával a szekrény alsó nyílásába kell nyúlni a tölténytárt kissé fölemelni; a bal kéz hüvelykujja azt fölemelt helyzetében megtartja és aztán a jobb kéz egészen kivesszi.

Erre a huszár a závarzatot becsukja, az ütőrugót megereszti, a zárócsapot becsukja és az irányzékot alapállásba állítja.

Az ütőrugó megereszésehez a huszár az ütőszeg-nőcsavarrérezézt gombját jobb kezének hüvelykujjával hátrahúzza, mutatóujjával a billentyűt hátranyomja és egyidejűleg az ütőszeg-nőcsavart az ütőszeggel együtt lassan megereszti.

A huszár az arezvonalba fordul, kézbe vett karabélyal állást foglal, és a tölténytáskát becsukja.

Miután a huszár az egyenes irányú célratartásban biztonságot nyert, a némileg rézsútos

célratartásra — jobbra vagy balra, valamint feltámasztással való célratartásra is — kell őt oktadni. E célra a huszár a karabélyt a «Kész» állásban a jobb vagy bal váll kismérvű hátravonása vagy előrevétele által a kellő irányba hozza; a

174.

lábbal állásukban megmaradnak. A czélrátartásra vonatkozó egyéb határozványok változatlanok.

Valamely oldalt mozgó czéltárgyra való czélzásnál az illető tárgynak elebe kell célozni.

A magasabb irányzékállásokkal való czélzásnál a tusa annál inkább súlyosztendő és a nyak annál inkább kinyújtandó, minél magasabb az irányzékállás.

A czélzásnál valamely magasabban fekvő czéltárgyra a felsőtest a szükséghez képest némileg visszaveendő, valamely mélyebben fekvő czéltárgynál pedig egy kissé előrehajlítandó.

175. Miután a huszár az állva való töltésben és tüzelésben elegendő ügyességre tett szert, mindkettőre térde le és főleg fekvő — előbb fel-támasztással, azután szabad kézzel, főtörzsek nélkül és főtörzsek felhasználásával — kell őt oktatni.

176. Ha a huszár még nincs az illető testhelyzetben, akkor ezt a «*Tüzelni*» vezényszó és a czéltárgy megjelölése (162. pont) után kell elrendelni.

E vezényszóra:

«*Térdre!*»

a huszár a 102. pont szerint letérdel és e mellett jobb lábára rúll. A karabélyt egyridejűleg «*Kész*» helyzetbe hozza és bal alkariját a bal ozombra teszi. A czélrátartáshoz a huszár bal könyö-

két felső ozombjának a czélrátartáshoz legkényelmesebben eső részére támasztja. A bal kéz a karabélyt a szekrény elől levő felénél tartja.

E vezényszóra:

«*Feküdj!*»

a huszár előbb jobb térdére ereszkedik, azután a balkezé eléretévése mellett kissé részutosan a löirányhoz úgy fekszik hasra, hogy lábai a löiránytól kissé balra jussanak és hogy a túsát kissé hátravont vállához erősen odaszoríthassa. A karabélyt egyridejűleg lassan a föld felé hajtja és bal alkarijára fekteti.

A czélrátartáshoz a huszár a karabélyt, ha csak lehetséges, feltámasztja, mívegből aljzatokat készíthet magának és mindkét könyökét a földre támasztja. A bal kéz a karabélyt a szekrény elől levő felénél tartja (164. pont, 2. bekezdés).

Ez állásokból a följemelkedés a

178.

«*Fel!*»

vezényszóra történik.

Ezre a huszár, ha ez még meg nem történt volna, a záróesapot becsukja, az irányzékot az alapállásba igazítja, följemelkedik, kézbe vett karabélylyal állást foglal és a tölténytáskát becsukja.

179. Ha a huszár a tüzelést állva, térdelve és fekvő sík talajon megtanulta, akkor ugyanez a terepen a legkülönbözőbb tereptárgyakon gyakorlandó; e mellett a huszárt arra kell nevelni, hogy a «Kész» vezényszóra (a nélkül, hogy előzőleg valamely testhelyzet megjelöltetnék) ő maga válaszssa meg és vegye fel a megfelelő testhelyzetet.

A biztonság és gyorsaság a célrataratásban és a cél megkapásában szakadatlan gyakorlat által a legmagasabb mérvig fokozandó. A célrataratásban, célzáásban és a billentyű elcsattanásában való gyakorlatok, hacsak lehetséges harcoszerű céltárgyak ellen, minden testhelyzetben — főleg fekvő — lehetőleg gyakran valamennyi huszárral előveendő. Einnél gyakorlabban fadugós töltények használandók, hogy a huszár a töltésben biztonságra tegyen szert.

Ezen gyakorlatok az ujonczokkal, mihelyt a célnél szabályokban jártasak, előveendőik.

A huszár a karabély megvizsgálásához és hogy meggyőződjenek, vajjon az ki van-e ürítve, «Kész» állást vesz fel, kinyitja a zárósapót és a závarzatot és a karabélyt a cső torcolatának lesilyesztése által megközelítőleg függélyes helyzetbe hozza.

A «Visszakösz»-nél a závarzatot bezárja, az ütörugót megereszti és a zárósapót becsukja.

Mozgás közben a huszárnak sem tölteni, sem löni nem szabad.

Forgópisztoly.

A gyakorlatok a forgópisztoly használatában 180. a «Lövtasítás a m. kir. honvéd lövasság számára» szerint veendőik elő.

14. §.

Utmutatás a tűzharcra nézve.

A huszár a tűzharcban leendő alkalmazására 181. helyes és egyszerű kiképzés által előkészítendő.

Meg kell neki tanulnia, hogy a rendet és az összefüggést — daczára a tűzharcban neki többnyire kijutó nagyobb önállóságnak — megtartsa, a terep előnyeit felfogja, ezeket saját fegyvere hatásának fokozására és az ellenség fegyvere elleni oltalomra kihasználja, a mi mellett azon mozgásnemét, azon testtartást és a karabély oly módon való tartását, a minő a célnak legjobban megfelel, szabadon választhatja.

A huszár, ha nincs zárt osztág kötelelékében, 182. karabélyát úgy hordja mint a futólépésnél (91. pont) vagy — különösen hosszabb tartamu mozgásnál — szíjával a jobb vállra akasztva. Ez utóbbi zárt osztagnál is elrendelhető.

A huszár a fődözékek értéke felől oktatóndó. 183. Még a legjobb fődözéket is habozás nélkül el kell hagyni, ha az a jó ki-

Lövést nem enged meg, valamint akkor, ha előrenyomulásról van szó. 184. Meg kell a huszárt továbbá tanítani, hogy valamely fődözék felhasználása mellett karabélyát miként használja.

Ha mögül való lövésnél a huszár bal oldalával ahhoz támaszkodik és lehetőleg hátravont jobb vállal a karabélyt a fatörzs jobb oldalán tartja célra. A fej csak annyira vészlik előre a mennyire a célzáshoz szükséges.

Rák még tetemesebb vastagság mellett sem nyujtanak elegendő oltalmat, ezért esakis akkor használandók fel fődözékül, ha más nincs.

Ha valamely nyíláson (ablakon, lörésen, stb.) át kell a karabélyt célratartani, akkor a huszár a felhasználandó nyílástól balra oldalt áll és a falhoz támaszkodik vagy letérdel és a karabélyt lövéshez a nyílás alsó szélére fekteti.

Valamely mellvéd, töltés, fal mögött, vagy valamely árok, a talaj valamely természetes emelkedése vagy mélyedésének felhasználásánál a huszár teste bal oldalával a fődözékhez támaszkodik és a karabélyt a fődöző tárgy magasságához képest állva, térdelve vagy fekve a fődözék felső szélé fölött tartja célba. A karabély emellett lehetőleg föltámasztandó.

Bokrok, cserjék, élősvények, kékék, magas vetések stb. mögött a huszár a célratartáshoz a neki legzelezserűbbnek látszó állást választja.

A támadásnál arra kell törekedni, hogy egy- 185. huzamban az ellenséghez oly közel jussunk, hogy az hatásosan tűz alá vehető legyen. A további előnyomulás nyílt terepen egyenest előre, futva, nyugponttól nyugpontig történik; — ha fődözések vannak, akkor egyiktől a másikig megfelelő menetben, ahol szükséges csuszva vagy mászva is. A hol fődözések nincsenek, a nyugpontokon térdelés vagy lefekvés által kell oltalmat keresni.

A védelemnél a kiuntalt terepszakaszba fődve, 186. de mindig úgy kell elhelyezkedni, hogy a karabély hatásosan érvényesíthető legyen.

Az ellenfél és saját tűzünk hatása folytonosan 187. figyellemmel tartandó.

A hátráló ellenfél tüzelés által üldözendő. 188.

Parancsnélkül a huszárnak nem szabad 189. szabad hátrálnia. A huszár felvilágosítandó, hogy hátrálás közben várható az ellenfél tüzétől a legpusztítóbb hatás.

A tüzelés megkezdése meglesz 190. parancsolva.

A huszárnak csak akkor szabad 191. lönie, ha oly céltárgy mutatkozik, amely eltalálható; eredmény csakis a jó, nem pedig a sok tüzelés által érhető el.

192. A tüzelés beszüntetendő, ha az megparancsoltatik, vagy ha megfélelő cselekedet nincs.

193. A töltényekkel takarékoskodni kell, mert a harcban a pótlás igen nehéz.

IV. szakasz.

Kiképzés sorban és szakaszban.

15. §.

Általános határozványok.

194. A sorban és szakaszban való kiképzésnél a huszár állására és mozdulataira, a fővetésekre és testfordulatokra, valamint a fegyverfogásokra vonatkozólag az egyes lovas számára a II. szakaszban adott határozványok és vezényszók érvényesek, míg a sor és szakasz felállítására, az arcvonal-mozgásra, a tagoszlop alakítására, mozgására és a fejlődésére, a gyülekezés gyakorlatára és a tisztelvtadásra nézve a sorban és szakaszban lóháton való kiképzésre a VI. szakaszban adott határozványok és vezényszók birnak érvényvel azon eltérésekkel, melyek alább kifejezésre jutnak.

195. A fővetések és testfordulatok, a fegyverfogások, a mozgás arcvonallal és tagoszlopban vala-

mennyi huszár által egyidejűleg viendők végbe; a menetnél lépést kell tartani. A vezényszók adásánál a hangstílyozást illetőleg a 15. pontnak az egyidejűleges kivitelre vonatkozó határozványai értelemszerűen alkalmazandók.

A vezényszóknál lóháton előforduló ezen szók: «*Ügést*» vagy «*Vágtát*» a gyalog gyakorlatnál nem alkalmazandók, hanem a szükséghez képest:

«*Futóle — pést!* (*Futólépést in — dulj!*)» vezénylendő.

A karabély használata a sorban hasonló 196. módon gyakorlandó, mint a szakaszban.

16. §.

A sor és szakasz felállítása.

Az «*érintkezés*» akként tartandó, hogy a huszárok körülbelül tenyérenyi térközökkel álljanak egymás mellett.

A sorköz az első sor sarokvonalától a hátsó sor sarokvonaláig méretik.

Ha trombitás is vonult ki, akkor az kifelé, a második sor jobbszárnny-tisztése mellett áll, a mely viszonyban minden mozdulatnál megmarad.

Ezen vezényszóra:

«*N lépésre nyitódj!*»

a középmember állva marad, a többiek pedig mindaddig oldalvást lépnek, míg szomszédjától az elrendelt távolságot minden ember eléri.

Ezen vezényszóra:

«Zárkózz!»

minden huzsár oldaltlépdelés által helyreállítja az érintkezést a középmember felé.

17. §.

Fordulatok és mozgás az arcvonallal.

199. Egész fordulatot (80. pont) és hátrafordulást (82. pont) csak helyben szabad tenni.

Fordulatok négyes osztagokkal gyalog nem alkalmazhatnának, csak lóháton.

200. Az arcvonal megfordítására, vagy a szakasznak rövid távolságra való visszavezetésére:

«Hátva — arcz!»

vezényeltetik, mire minden ember önállóan megteszi a testfordulatot. A második sorban a féltagok helyei nyitva maradnak.

Az arcvonal visszakozása hasonló módon történik.

201. A huzódásnál a félfordulat az egész szakasz által egyidejűleg hajtatik végre.

A kanyarodásnál a szükséges ütemkilönbségek minden ember által a lépésnek a szükség mérvéhez képest való megrovidítése, illetve hosszabbítása által érendők el.

18. §.

A tagoszlop alakítása, mozgása és fejlődése.

A tagoszlop alakításának mindig úgy kell történnie, mint lóháton.

Ha a tagoszlop négyesével az oldal felé alakítottatik, úgy minden tagosztagnak egyszerre kell kilépnie.

A tagoszlopnak menetközben való alakításánál az első tagosztag teljes lépésben marad, a többiek megrovidítik a lépést mindaddig, míg tért nem nyernek a teljes kilépésre.

A tagoszlopban a tagosztagok és sorok oly távolságot tartanak egymástól, hogy minden ember szabadon kiléphessen.

Az átmenet négyes osztagokból kettősökbe és megfordítva — a minél lóháton különböző jármódok alkalmazatának — gyalog a rovidított lépés segítségével vitetik végbe.

A fejlődéseknél, melyek rendszerint lépésben viendők keresztül, az élosztag, miután 10 lépést

még a menetütemben megtett, rövid lépésbe esik és abba mindaddig megmarad, míg csak a fejlődés befejezte után a

«*Teljes lé — Pést!*» vagy «*Алп!*»

vezényszó nem következik.

208. A négyes tagoszlop felkanyarodásánál minden tagosztagnak egyidejűleg kell felkanyarodnia.

19. §.

Tűzharcz *)

209. A szakasz a tűzharczban zárkózva vagy rajban lép fel. Néha czálszerű a szakaszt egy sorba alakítani:

A zárt szakasz mozgása.

210. A mozgás hatásos ellenséges tűzben fődözéktől fődözékig vagy nyugvóponttól nyugvópontig futólépésben hajtandó végre.

211. Ha a szakasznak ellenséges tűzben még kell állania, úgy fődözékek keresendők fel vagy ezek hiányában letérdelés avagy lefekvés által a nyugtott czéltárgy megkisebbitendő:

*) A tűzharcz gyakorlásánál a karabélyval főfegyverzeteknek a kard letevése megengedhető.

A raj alakítása, mozgása és gyűlékezése.

A rajba alakított szakasznak arckiterjedése 212.

— ha a szakasz önálló — kizárólag az esetbenkénti feladattól függ; valamely nagyobb csoport közvetlen kötelekében fellépő szakasz arckiterjedése ellenben rendszerint emberenkint átlag 1—2 lépést tesz ki.

Ezen kiterjedésen belül a térköz a járőrök között, valamint ez utóbbiak alakzata teljesen a terephez és harcviszonyokhoz alkalmazkodik.

A raj alakításához, a mi úgy helyből, mint 213.

mozgásközben minden irányban eszközölhető, a szakaszparancsnok megjelöli az előnyomulás irányát vagy a megszállandó területet, továbbá — ha nem a közép-járőrnek kell az irányt vezetni — az «irány-járőrt» is; pl.:

«*Raj! Előnyomulás az erdő sarka felé!*» — (Bal-járőr — irány!)

vagy:

«*Raj a töltésnek n...tól n...ig való megszál-lására!*»

vagy:

«*Raj! jobb- és középj-járőr a kavicsgödörbe, bal-járőr a házba!*»

Helyből a mozdulat megkezdésére «*Lépeést*»
(*Futólépeést*) — *in* — **duj!** vezénylendő.

A járőr-parancsnokok a «*Raj*»-ra járőreik elé lépnek.

214. A rajba való átmenet a parancsnok kiadása után a szakaszparancsnok jelére történik (mindkét kart oldalt kinyújtani).

Ha a szakasz mozgásban van, a szakaszparancsnok az irány-járőrt az iránytárgyra vezeti, a másik két járőr ezt követi és gyorsan térközt vesz.

A rajnak helyben való alakítására az irány-járőr állva marad, a másik kettő gyorsan térközt vesz.

215. Rajban minden huszár a 14. § szerint viselkedik. Figyel a járőr-parancsnokra, annak hívását, intését, füttyét vagy személyes példáját azonnal követi és őt a raj egyesítési pontjánul tekinti.

Ugyanez áll a járőr-parancsnokokra nézve a szakaszparancsnokkal szemben.

216. A raj mozdulatai a terep előnyeinnek leggyodasabb felhasználása mellett az irány-járőrrel összhangzásban hajtandók végre; az irány és térközök aggodalmas betartása nem követelendő, az összefüggésnek azonban mégsem szabad elvesznie. A mozdulatok rendszerint gyors lépésben és egye-

nest előre hajtatnak végre; oldalmozdulatok csak földözékek alkalmá alatt. Hatásos lőtávban a mozgás szökelesszerűen, földözéktől földözékig, — ha szükséges — futólépésben történik.

A szökeles keresztülvitelére a szakaszparancsnok vezényli:

«*Tűzet. szüntess* — *Alapirányzék!*»

megjelöli az újonan elérendő terepszakaszt vagy a szökeles hosszát és

«*Előre!*»

kiáltással, melyet a járőr-parancsnokok ismétlőnek, az irány-járőrt vezeti.

A többi járőrök, ha a szakasz kötelekben harcol, azt azonnal követik; önállóan fellépő szakasznál pedig a szökelesszerű előnyomulásnak nem az egész szakasszal egyszerre, hanem járőrönként lépesőzetesen, kölesönös tűzzel való támogatás mellett kell történnie.

Az ellenséges állásba való benyomulás után 219. az előnyomulás addig folytatható, míg csak a hátráló ellenség tűz alá nem vehető. Tervszerűlen utánszaladás nem tűrendő meg.

«*Gyülekező!*»

vezényszóra a zárt rend ismét felvételik.

A tűz.

a) Általában.

221. A tűz nemei az egyes tűz és az összetűz.

222. Az egyes tűznél mindegyik huszár szomszédjára való tekintet és elhamarkodás nélkül mindaddig jól célzott lövéseket tesz, míg a cél látható vagy míg tüzet szüntessz vezetni.

Az egyes tűz élénksége a harcviszonyoktól függ és ily rákiáltásokkal mint: «lassan (igen lassan), élénkebben» stb. szabályozandó.

223. Az összetűznél a szakasz (járőr) minden emberre egyszerre vezényszóra tüzel.

Azon huszár, kinek a tett lövés után új töltevénytárral kell töltenie és ezzel a legközelebbi összetűzig nem készül el, ennél nem tüzel.

224. Az egyes tűzről az összetűzre való átmenet, — valaminnt a mozgás megkezdése előtt a tüzelés mindenkor beszüntetendő.

225. A tűz ideiglenes beszüntetése és továbbfolytatása a 169. és 170. pont szerint, a tűz teljes beszüntetése és a kézbe vett karabélylyal való állás felvétele a 171. illetőleg a 178. pont szerint történik.

A szakasz parancsainak rendszere 226. rind csak akkor szabad saját belátása szerint a tüzelést megkezdetni, ha a szakasz önálló helyzetben van.

A töltes vagy tüzelés előtt az arczirányból elmegy és a szakasztól oldalvást vagy hátul oly helyen áll fel, amelyről nemcsak a szakaszt vezényelheti, hanem a céltárgyat is megfigyelheti.

b) A zárt szakasz tüzelése.

A tüzelésre való előkészületek a szakaszparancsnok vezényszavára a 162. pont szerint történnek meg.

A zárt szakasz tüzelése vagy állva történhet, vagy az első sor térdelhet, a második állhat, vagy az első fekszik, a második térdelhet.

A «Tüzelni» vezényszó és a céltárgy s irányzékállás (162. pont) megjelölése után a következőket kell vezényelni, még pedig:

Ha állva kell tüzelni: 229.

«1 lépésre nyitódj!»

mire mindkét sor emberei körülbelül egy lépésnyire nyitódjanak (198. pont) és a második sor egy lépésnyire zárkózik az elsőhöz.

Az erre következő «Kész» vezényszóra a második sorbeli emberek a jobb lábbal egy lépéssel

előre és jobbra oldalvást oly közel lépnek az első sorbeliek térközeihez, illetőleg térközeibe, a mennyire csak lehetséges, a bal lábat pedig a szabályszerű állásba helyezik.

230. Ha térdelve vagy fekvve kell tüzelni:

«Első sor — térdre!» vagy:

«Első sor — fekvő! — második sor — térdre!»

mire a második sor lehetőleg közel az első sor térközeibe lép és az első sor, illetve mindkét sor a megparancsolt helyzetet veszi fel. Erre a «Kész» vezényszó következik.

231. Ha a szakasz a «Tüzelni» figyelmeztető adásakor fekszik vagy térdel, akkor pld.:

«Első sor — térdre!», «Második sor — fel!» vezénylendő.

232. Ha a szakasznak oly fődözék felhasználásával kell tüzelnie, melyben a felsorolt testhelyzetek valamelyikének egyenletes felvétele nem lehetséges, akkor csupán «az árokban, a lejtőn stb. — Kész!» vezénylendő, mire minden embernek a megfelelő testhelyzetet kell felvennie.

233. A «Kész» vezényszó után a szakaszparancsnok vagy össztűzvet («Cél! — Tűz») vagy egyestűzvet vezényel.

A karabélylyal fölfegyverzett tisztesek szintén lőnek; a karabélylyal föl nem fegyverzettek a «Tüzelni»-re az arcvonal mögé lépnek és a legénységet az irányzékállításra és ezeltartásra nézve ellenőrzik.

A tűz beszüntetése (illetve «fel») után követhető

«Vissza — KOZZ!»

vezényszóra a második sor a fedezést és sortávolságot helyreállítja. Ha állva tüzeltek, úgy zárközni is kell a közép felé.

A töltés a 172. pont szerint, a kiürítés (töltényrejtés) a 173. pont szerint történik a szakaszparancsnok vezényszavára.

A töltények elrejtésére és a karabélyok megvizsgálásához a második sor hasonló módon, mint a «Kész»-re, előrelép.

Az egyes töltények, ha idő van rá, a szakaszon belül tölténytárakba gyűjtetnek össze.

A töltények elrejtése csak a harc bevégeztével történik.

c) A raj tüzelése.

A tűz megkezdésére a szakaszparancsnok 236. «Tüzelni»-t vezényel, megjelöli a céljárgyat, az irányzékállást és esetleg a célpontot, mire a

huszárak lövésre kész állapotba helyezkednek és a tüzet megkezdik.

237. Ha az irányzékállást össztüzekkel kell megállapítani, akkor a szakaszparancsnok a «*Tüzélni*» után pld. a «*Szakasz (jobb járőr) össztűz*» figyelmeztetőt adja és az össztüzet ugyanúgy vezényli mint zárt osztagnál. Ha az irányzékállás meg lett állapítva, akkor azt elrendeli, mire a huszárak az «*Egyestűz*» figyelmeztetőre a tüzelést megkezdik.

238. A tűz beszüntetése vezényszóra vagy a jelszippal adandó többszöri fütttyentésre történik. Vezényszó és fütttyentés az összes tisztések által ismétlendő és az előbbi ezenfelül egyik ember által a másiknak tovább adandó.

A tűz röviden félbeszakítandó, a legénység a tüzelésre előkészülve marad, ha csak a szakaszparancsnok «*fő d ő z é s*»-t nem rendel el.

239. A szakaszparancsnok vezeti a tüzet és felügyel a tűzfegyelem fentartására.

A járőr-parancsnokok helyeiket akkép választják, hogy a tűz hatását megfigyelhessék és hogy maguknak rajajukra lehető legnagyobb befolyást biztosítsanak. Erre gyakran akkor lesznek leginkább képesek, ha magában a rajvonalban tartózkodnak.

A járőr-parancsnokok a szakaszparancsnok parancsainak helyes és nyugodt végrehajtásáról

gondoskodni, a parancsokat csak akkor ismétlik, ha szükséges; a «*Tűz elszűntess*», és az «*Előre*» azonban mindig ismétlendő.

A járőrparancsnokok a szakaszparancsnokot a tűzfegyelem fentartásában támogatják és különösen a céltárgy helyes célbavétele és a helyes irányzékállítás fölött őrködnek. Kötelesek legénységük tüzelését a harcviszonyok szerint önállóan is a legfontosabb vagy a hirtelen fellepő céltárgyakra gyorsan egyvesteni.

Ha járőreik céltárgyai számára és nagyságra csökkennék, vagy egészen eltűnnek, lassú tüzet vagy a tűz teljes beszüntetését rendelik el. Ők maguk rendszerint nem tüzelnek.

A szakaszparancsnoknak és valamennyi tisztnek kötelessége minden löszerezarlást megakadályozni.

20. §.

Tiszteletadás.

A kard kirántása elmarad.

240.

Fogadásnál a szakaszparancsnok, mielőtt az előjáró 30 lépésre közeledett, a fővetést vezényli és azután elébe megy.

Az esetleg kivonult trombitás a fogadási szárnyon a második sor tisztése mellett áll és tartozik — ha a szemle azon előjárók valamelyike

241.

által kikinek a m. kir. honvédség Szolgálati Szabályzatának I. Része szerint tiszti örségeken a diszjel fűvésa illetékes, vagy valamely csapatfőfelügyelő, vagy a honvéd lovassági felügyelő által tartatik és a szakaszparancsnok tiszte — a megsemlélés alatt a diszjelet fújni, ezt mindjárt a fővetésre vonatkozó vezényszó után megkezdni és «*Tűz — gyalog*» után a fűvést beszüntetni.

Ezen figyelemzetőre: «*Dicszmenet jobbra*» (*balra*) a trombitás a dicszmenet pontjával ellenkező szárnyon levő második sorbeli tisztos mellé megy és, ha a szakaszparancsnok tiszte, a dicszmenet alatt a gyalogmenetet kell fújnia.

242. Ha disztűz adandó, akkor a parancsnok 20 lépésnyire az arcvonal elé áll és ezt vezényli:

«*Dicszmenet!*»

Erre megtételnek a tüzeleshez az előkészületek; azután

«*Kész!*»

vezényeltetik és

«*Fel — cze!*!»

vezényszóra a karabélyt minden huszár részről fölfelé czelel tartatja.

Ezen vezényszóra:

«*Tűz!*»

a karabély elsütetik, «*Kész*» helyzetbe hozatik és a zárócsapó becsukatik.

Azután:

«*Vissza — kozz!*»

vezényeltetik.

A disztűz után a fővetés vezénylendő, mellette a diszjel fűvendő. Ha a szakaszparancsnok tiszte, akkor a fővetés után felállításában tisztelnie kell.

V. szakasz.

21. §.

Az ujoncz kiképzése gyalog.

Az ujonczok gyalog való kiképzése tervszerűen végzendő. Einnél az ujonczok egyénisége, műveltségi foka, hajlamai és előbbi hivatása, valamint a helyőrség különleges viszonyait tekintve veendők*).

*) Hogy a fiatal huszárok kiképzésére és későbbi használhatóságára helyes támpontokat nyertünk minden ujoncz az irás-, olvasás- és számolásból, lovabbá — a mennyire ez szükséges — a neveltségében való képzettségi foka tekintetében is megvizsgálandó és az eredmény minden alkalomnál egy névjegyzékbe hevezetendő.

244. Gondos gyalog kiképzés által a löhátton való kiképzés tetemesen elősegítettik. Minél jobban álltattik helyre az összhang e kettő között, annál gyorsabban fogunk kielégítő eredménnyt elérni.

A gyalog kiképzésnél a testgyakorlatok és a fegyver használatában való gyakorlatok képezik a fődolgot.

245. Az első hónapokban az ujonczok a testgyakorlatokban, az állás, fordulatok, menet, fegyverfogásokban, a kard és karabély használatában és a tiszteletadásban oktattatának.

A testgyakorlatban kezdetben, — a kard használatában pedig állandóan, naponta gyakorlandók.

Azon mérvben, a mint az egyes kiképzés előrehalad, megkezdendők a gyakorlatok sorban és szakaszban.

Ezen adatok még kiegészítendők azáltal, hogy a parancsnok az ujonczokkal való érintkezés útján — különösen a szűnőlelt alatt gyakorlatközben — azok családi viszonyai, előélete és nézetei felől, továbbá az alisztekkel tartandó megbeszélések útján minden egyes ujoncz tehetsége, magatartása, szorgalma és előhaladása felől magát lájékoztatja.

A parancsnok ezzel nemcsak fontos támpontokat szerez minden ember megítéléséhez, hanem amaz érdeklődés által, a melyet az ujonczok személyi viszonyai iránt tanusít, ezek bizalmát is megnyeri.

Sohasem szabad elfelejteni, hogy minden egyéniség csak akkor jut teljesen érvenyre, ha az tehetségéhez képest alkalmaztatik.

Később a vívó oktatás tartandó meg alaposan és a lökktatás veendő elő a ezéllövés gyakorló-töltényvel a Lőutasítás határozványai szerint.

Végül a tűzharcz gyakorlandó és a lökktatás az éles töltényvel való lögyakorlatok által tökéletesbitendő.

MÁSODIK FEJEZET.

A lovas kiképzése lóháton.

I. szakasz.

A lovagló oktatás alapfogalmai.

22. §.

Jármódok (ütemek) és azok alkalmazása.

246. A ló jármódjai: a lépés, ügetés, vágta és a futtatás.

247. Ütemnek valamely jármódban való haladás időmértéke nevezeték. Ha ezen tovahaladásnak gyorsasága egyenletes, ebből az egyenlő ütem keletkezik, ez pedig a lovas helyes befolyásának a következménye.

248. Ezen egész kiképzés czélját az egyenlő és helyes ütem elérése képezi, a mi a lovat kitartóvá teszi és a lovassági testek minden szabatos mozdulatának alapjául szolgál.

Lépés.

A lépés azon jármód, mely a lovat legkevésbé 249. erőlteti meg. Lépésben az egyik első lábat az ellenkező hátsó láb követi, mire a másik első láb és végre a másik hátsó láb lép ki. E jármódban négy patacsattogás hallható.

A lépés élénk és annyira tért nyelő legyen, hogy a ló egy perc alatt legalább 140 lépésnyi távolságot (1 lépés egyenlő 75 centiméterrel) haladjon meg.

A lépésnek hibás koresemme a «porosz-kálás», melynél az ugyanazon oldalon levő első és hátsó láb egyszerre lép ki.

Ügetés.

Az ügetés nagyobb távolságok elérésére a 251. gyorsított jármódok közül a legzűléseztűbb, mivel ezt a ló legtovább győzi.

Ügéteskor a ló két egymással részűt átellenes lábával egyszerre lép ki, és csak két patacsattogás hallható. E jármódban a lovasságnak kétféle ütemre van szüksége, melyek «ügetés» és «sebes ügetésnek» nevezetnek.

Ügetésben egy perc alatt 300 lépésnyi 252. távolságot kell meghaladni.

A lovardában és a nagy négysszögben a lovak e jármódban élénken és összeszedve lépdeljenek,

hogy a szükséges egyensúlyt elsajátítsák, és hogy tagjaikat egyaránt fejlesszék és erősítsék; míg minden más alkalomkor természetes egyensúly tartásban a lehető legesekélyebb erő felhasználással kell haladniuk, hogy soká kitarthassanak.

253. A sebes üggetés csak a nagy négyszögben, mégpedig a lovagló oktatásnál, vagy a lovák idomításakor gyakoroltatik. Ez arra szolgál, hogy a lovas ülése sebesebb jármódokban is megszilárdíttassék és a lovas a ló előrehajtására megtanítottassék, főleg azonban, hogy a ló menőssétetésék és annak előrehatoló ereje kifejlesztessék. Ez utóbbi csak akkor lesz teljesen elérve, ha valamenyi lóval annyira viszzük, hogy a benne rejlő teljes képességet kifejtsé. A sebes üggetés gyorsaságára nézve tehát határozott szabály fel nem állítható és azt több lovasnak egyidejű oktatásakor a lovardában osztályokban megszabott táv-
közökkel sohasem szabad gyakorolni.

254. Az üggetés mindig tiszta legyen. A két egymással részüt áttellenes láb ugyanis egyszerre emelendő fel és teendő le és minden lábnak egyenlő távolságra kell kilépnie. Az üggetés ellenben nem tiszta, ha a ló egyik lábával elmarad vagy az ugyanazon oldalon levő első és hátulsó lábbal egyszerre lép ki, mely utóbbi mozgás az üggetésnél is «poroszakalak» nevezetetik.

Vágtata.

A vágtata ugrások folytatódó sorozatából 255. áll; ez hosszabb távolságra a lovat megerősíti.

A szerint, a mint az ugrásnál a lónak mindkét jobb, vagy mindkét bal lába van elől, az így keletkezett mozdulat «vágtata jobbra vagy balra» elnevezést nyer. A jobbra vágtatáskor a két bal, a balra vágtatáskor a két jobb láb erőltetetik meg jobban.

A lovasságnak ezen jármódban is kétféle ütemre van szüksége, melyek «rövid vágtata és «vágtata» nevezetnek.

A rövid vágtata csak lovardában és nagy négyszögben lovagolandó.

Ennek célja, hogy a kezdő lovas e jármódmozdulatát és az ehhez való segítségüket megismerje, valamint, hogy a ló az ebben való rövid fordulathoz és az ebből való rövid megálláshoz szükséges egyensúlyt megnyerje.

A rövid vágtata nyugodt és összeszedett, az ugrás élénk, de ne túlrövid vagy az elejével túlmagasra emelkedő legyen, mert ez által a lónak képessége a vágtában való lapos ugrásra befolyásoltatik.

E jármódban a lovassági lótlól sohasem szabad hátuljára való erősebb ránehézkedést követelni, mint a minő okvetlenül szükséges arra, hogy a ló egyensúlyba hozassék; minthogy az e tekintetben támasztott nagyobb követelés a

lónak egyik legszükségesebb tulajdonságát: ki-tartását csökkenti és a lovat — ha csak rendkívüli szakismerettel nem bírunk — tönkrementéti.

A rövid vágttát, mely csak segédesszköz a lovasnak és lónak kiképzésére, sohasem szabad rövidebben lovagolni, mint 300 lépést egy perczben. Ez azon ütem, melyet minden csapatlő még tisztán képes járni; a ló ebben eléggé össze van szedve arra, hogy bármint, sőt még hirtelen fordulatot is végrehajthasson; végül a lovas ezen ütemben sajátítja el legjobban a jármód érzését.

Osztályoknak a rövid vágttát sohasem szabad megszabott távközökkel gyakorolni.

257.

A vágta akkor alkalmaztathatik, ha arról van szó, hogy gyorsabban haladjunk, mint ügetve; e jármódban egy percz alatt 500 lépésnyi távolságot kell meghaladni.

Vágtaban a ló ugrásának nyújtottnak laposnak és e mellett igen nyugodtnak kell lenni, hogy a ló azt sokáig győzze és el ne fulladjon, mert minél nyugodtabb és hosszabb az ugrás, annál nyugodtabb és hosszabb a lélegzet is, és éppen ez az, a mi a kitartást biztosítja.

A vágta — a lovaknak kiméltése végett — kis lovardában sohase gyakoroltassék, hanem valamely lehetőleg kedvező talajjal bíró nagy és szabad térségen, nagy négyzetben vagy pedig egyenes vonalon.

Ha a ló a vágatánál az ugyanazon oldalon levő 258. lábai helyett az egymással rézsút átellenes lábával lép ki, akkor ebből igen hibás járás keletkezik, melyet a keresztesés»-nek nevezünk és a melyben a ló hamar elfárad, a nélkül, hogy kellő tért haladna meg.

Futtatás.

A futtatás a legnagyobb erőmefeszítésig fokozott vágta.

E jármód kedvező talajjal bíró szabad sík téren egyenes vonalban gyakorlandó.

A különféle jármódokra (ütemekre) vonatkozó vezényszók.

A mozgás gyorsítása ugyanazon jármódban «az ütem sebesítésének» és az átmenet valamely jármódból egy gyorsabbra, pl. ügetésből vágtaba, a «jármód fokozásának» nevezetlik.

Ha ugyanazon jármódban lassabban kell lovagolni, ez «ütem rövidítés»-nek, az átmenet egymásik, kevésbé gyors jármódba, pl. ügetésből lépésbe, «jármód csökkentés»-nek nevezetlik.

A mozgásnak helyből való megkezdésére a 261. jármód (ütem) megnevezéséhez mindig hozzátenendő: «*Indulj*». A fokozás-, csökkentés-, sebe-

sítés-, valamint rövidítésnél egyedül a jármód megnevezése képezi a vezényszót.

A futtatást ezen vezényszóra lovagolják:

«*Rajta — rajta!*»

Megállás czéjéből «*Állj!*» vezényeltetik.

Míndezen vezényszóknál, valamint a megállásra vonatkozóznál is az utolsó szó vagy szótag sohasem hangsúlyozandó röviden vagy nyomatékka, hanem a szükség szerint megnyújtva ejtendő ki.

23. §.

A lovagló oktatásnál elforduló néhány kifejezés magyarázata.

A jobb vagy bal kézen lovagolni.

262. Ha a lovardában jobbra lovagolunk körül és így a bal kéz van a fal felől, úgy ez «jobb kézen», az ellenkező irányban való lovaglás pedig «bal kézen» való lovaglásnak nevezetik.

Belső és külső oldal.

263. A lovardában jobb kézen való lovaglásnál a jobb oldalt «belső-», a balt «külső»-nek nevezik megfordítva.

Fordulatoknál azon oldalt nevezik belsőnek, a mely felé fordítunk.

Támaszkodás.

A helyes támaszkodás abból áll, hogy a ló 264. állkapozái a zablában mindig némi gyönge támaszt keressenek.

Erre a katonalónak különösen szüksége van, mert azt gyakran csak egy kézzel kell vezetni, hirtelen megállítani és ismét előre lovagolni.

A jól termett ló a helyes támaszkodást rendszerint könnyen elsajátítja; kevésbé jól termett lovat azonban a lovasnak helyes befolyása, továbbá a ló egész alkotásának megfelelő czélszerű nyak- és fejállitás által erre előbb tanítani kell. Ennél a véralakbéli hibák sokkal nehezebben gyógyíthatók le, mint a testalakbéliéek.

A helyes támaszkodástól való eltérések a következők.

A felette kemény vagy igen erős támaszkodás, a minél a lovas csak erőmegtésztéssel képes lovat vezetni vagy megállítani.

A szivós támaszkodás, a minél a lovasnak sem engedése, sem pedig visszatartása a támaszkodás fokában változást nem idéz elő. Ez a ló érzékeinek tompultságától származik és gyakran elfordul sárló kanczáknál.

A kéz mögötti létel (vagy száraak mögötti létel), a minél a ló a zablára való leggyöngébb támaszkodástól is vonakodik és nem akar előremenni.

Ily lovak gyakran megtagadják az engedelmességet és olyankor fejüket úgy állítják, hogy a szár hatástalanná válik. Ez leginkább oly lovaknál fordul elő, melyek igen érzékeny szájuak és melyek a zablára való támaszkodástól a száruk túlérős hatása vagy éppen rángatás által elriasztattak.

Az egyenlőtlen támaszkodás, a minél a ló az imént említett hibás támaszkodásoknak majd egyikébe, majd másikába megy át. Ez leggyakrabban oly lovaknál fordul elő, melyek heves véralkat mellett igen érzékeny szájuak.

Fejtartás.

266. A katonalóra nézve azon fejtartás a legjobb, a melylyel a ló úgy magára, mint a lovasra nézve a lehető legkényelmesebben jár, a melyben leginkább kitartó és még erősen megragadva is engedelmés marad.

Szabványos fejtartás meg nem állapítható; de mégis a legtöbb lóra nézve a legcélszerűbb fejtartás megközelítőleg az leendő, a melyben a ló feje majdnem függőlegesen, orra pedig csipőivel egyenlő magasságban áll.

267. Ha a ló egyenes vonalon megy, feje egyenest legyen állítva. Ellenben minden fordulatkor a ló feje kissé befelé állítandó, a mely kifejezéssel jelöljük: «A lovat a belső kézre állítani».

A lófej oldalt tartásához megkívántató hajlás azon helyütt legyen, a hol a fő a nyakkal összefügg — t. i. az állkapoczák mögött — és a nyakra csak kevéssé terjeszkedjék ki. E hajlás továbbá csak oly mérvű legyen, hogy a lovas a ló nyaka fölött egyenesen lenézve, annak belső szemlívét megpillanthassa.

Feligazítás.

Feligazítás alatt a ló nyakának lehetőleg függőlegesen állított fej melletti magasabbra vételét értjük.

Rövid itemben a lótól magasabb feligazodás követelhető, mint a fokozott járásnál, mert ez utóbbinál az izmok és csuklóknak — kivált a hátsóknak — nemcsak összehúzása, hanem ki nyújtása is szükséges és a lelegzés útjai megfelelően nyitva tartandók; a feligazítás által pedig mindkét dolog befolyásoltatik.

Magasabb feligazítás csak egyes esetekben időnkint engedhető meg mint segédeszköz az idomításnál.

A ló összeszedése.

Ha mindkét szárnak erősebb meghúzása mellett 269. a czombok is megszorítottak, akkor a lónak nyaka és feje magasabb állásba jut, a hátsó lábait a ló jobban maga alá veszi és így a ló jobban összenyomatlik; ezt nevezik «a ló összeszedésé»-nek.

Félvisszatartás.

270. Ha ugyanazon 'szársegitések alkalmazatnak, mint a ló összeszedésénél, de azon szándékkal, hogy a ló járását megrövidítsük, vagy hogy a lovat — ha az a szárákba nagyon befétküdnék — a szárák hatására érzékenyebbé tegyünk, akkor eme segítések «félvisszatartás»-nak nevezetnek.

Megállítás.

271. A ló «megállítása» alatt azt értjük, hogy azt a mozgásból megállásra bírjuk.

Vágtatás hamis lábón.

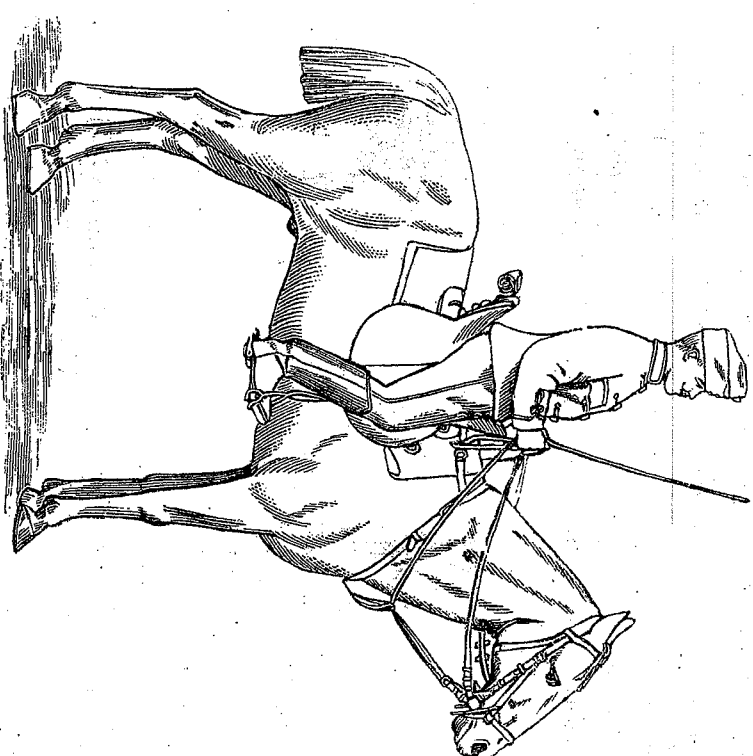
272. Lovardában a lónak a jobb kézen jobbra, a bal kézen balra kell vágtatni; ellenkező esetben azt mondjuk: «a ló hamis lábón vágtat» vagy röviden: «hamisan vágtat»; ugyanez áll akkor is, ha a ló egyenes vonalon, fal nélkül, nem azon lábával ugrik be, mint a melylyel a lovas akarja.

24. §.

Kantározás.

Csikókantárral.

273. A csikókantár olyképen igazítandó, hogy a csikózabla a ló szája szögletéhez lehetőleg közel jusson, a nélkül azonban, hogy azt fölfelé tolná.

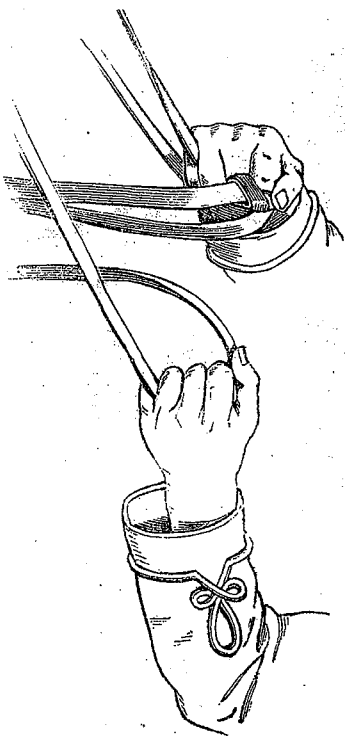

Az orrszif az orrsonton fekszik és a csikózabla alatt csatoltatik be.

A segítségszár alkalmazásánál a villa alakú csatlék oly hosszúra igazítandó, hogy annak karikái, ha az ugratószif meg van húzva, a ló osipőjénél csak kissé legyenek mélyebben. A segítségszár jobb végét a lovas egész jobb markába fogja.

A segítségszár csak arra szolgál, hogy a ló 275. megakadályoztassék abban, hogy olyan állás-

ból, a melyet már tartani képes, magát ismét kivonja és semmi esetre sem szabad azt arra használni, hogy a ló valamely állásba könnyes-rittessék. Nem szabad tehát ezen szarát rövidebbre venni, mint a mennyire szükséges.

276.

Hogy e segítség szárnak túl rövidre vétele elhárítsa, megfelelő távolságban annak végétől csomó köthető, mely a lovasnak ökölbe szorított marka fölé kell jusson.

Fokozottabb jármódoknál a segítség szárnak megfelelően megeresztenő és az ugratásnál — akár kézen vezetetik a ló, akár rajta ül a lovas — egészen hatályon kívül helyezendő.

Ha a lovas leszállott, vagy ha a segítség szárnak végképen hatályon kívül kell lépni, vagy vele a lovat ki kell kötni, akkor az megfelelő hosszúságban a jobb oldalon, az elől levő fonatkarikába kötendő.

Feszítőzablaival.

A helyes kantározásra szakadatlanul a legnagyobb figyelem és gond fordítandó. Alkalmában véve a könnyű kantározás ajánlatos. Érzékeny szájú lovak könnyebben, érzéketlenek élesebben kantározandók.

A csikózabla a feszítőzabla rudja fölött, a ló szája széléhez lehetőleg közel fekdüdjék, a nélkül hogy ezt fölfelé tolná.

A feszítőzabla rudja az állkapcsón az állgödör átellenében fekdüdjék. Osdörnél és herélt lónál ezen pont az agyarak fölött van. Oly lovaknál melyek fejüket kissé alantabb szeretik hordani, a feszítőzablának valamivel magasabb, olyanoknál pedig, melyek fejüket igen magasan hordják, annak valamivel mélyebb fekvése lehet előnyös. A feszítőzabla magas fekvésénél a kantározás könnyebb, mélyebb fekvésnél élesebb.

Az állazoláncz az állgödörben fekdüdjék és jobbra forgatással laposra esavarva, mindkét oldalon az utolsóelőtti láncszemmel legyen az állazoláncz-kamókba beakasztva.

Az állazoláncz hossza oly módon szabandó meg, hogy meghúzott szar mellett a zablavonal a szájhastétkával 40—45°-nyi szöveget képezzen; ha rövidebb, akkor ezen szög kisebb lesz, a zabla «feszül» a kantározás túlélés; ha az állazoláncz hosszabb, akkor ezen szög nagyobb lesz, a zabla «atesik» a kantározás túlkönnyű.

277.

Hibás, ha a zabla és az állazoláncz a szár-meghúzásnál a ló szája széléhez közeledik, a mit «a zabla emelkedésének» neveznek. Ezen az állazoláncz rövidítése, néha pedig a feszítőzabla mélyebbre eresztése által is lehet segíteni.

25. §.

A ló elővezetése.

279. Megszemlélésre a ló mindig kantározzva vezetessék elő.

280. Ha a ló csikókantárral van kantározzva, akkor a huszár a kantárszárát a ló nyakáról leveszi, azt a jobb kézzel közel a csatokhoz a ló álla alatt olymódon fogja meg, hogy a mutatóujj a két szár közé jusson s azután a szár végét szintén a jobb kezébe helyezi. A huszár emellett a lótól balra oldalvást, annak válla magasságában áll.

Ha a huszár a nélkül hogy a lovat nézné, nyugodtan megindul, akkor az követni fogja őt.

281. A szemlélő előtt a huszár oly módon áll meg, hogy a ló oldalával az illető felé fordítva, néhány lépésnyire előtte álljon.

A huszár erre a lónak — arczával felé fordulva — elibe áll, a szár végét jobb kezében megtartja, mindkét kézzel megfogja a szárát a csatokhoz

közel és a lovat egyenest állítja. A ló akkor áll egyenest, ha egyik lábát sem pihenteti, nem nyúlik ki és lábait nem húzza a teste alá.

Mihelyt a ló egyenest áll, a huszár a szemlélőnek arczába néz és a ló nevét mondja.

Ha a huszár «Lépezt!» vagy «Ügetést!» vezényszóval utasítatik, hogy a lovat járásközben mutassa, akkor ismét a ló bal oldalára lép, a szárát a 280. pont szerint megfogja és a mozgást lépésben kezdi meg, a minél a jobb kéz magasra tartandó.

Ha a lovat ügetésben kell elővezetni, akkor a huszár néhány lépés után futólépésbe megy át, eleinte egész apró lépéseket téve, mire a ló is nyugodtan át fog menni ügetésbe.

20–30 lépés után a huszár az ütemet megrovidíti, lépésbe esik és végre megáll.

Ha a ló vágtaba menne át vagy esintalan-kodnék, akkor a jobb kar kinyújtása és a szárral való könnyed rángatás által a ló feje magasra veendő, a minél a huszárnak arra kell törekedni, hogy a ló elejét magától távol tartsa.

A megállás után körben jobbra vissza kell fordulni és a lovat hasonló módon vissza kell vezetni.

Ha a ló feszítőzablaival van kantározzva, akkor csupán a csikozabla-szárát kell a 280. pont szerint megfogni, a feszítőzabla-szár a ló nyakán marad.